

מסכת זבחים

קדשים א בחודש

ח"י פרקים יח בחודש זבחים-14 מנחות-4

פרק ראשון

א. כל הזבחים שנובחו שלא לשמן —

כשרים,

אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה,

חויז מן הפסח ומן החטאת:

הפסח בזמנו,

והחטאת בכל זמן.

רבי אליעזר אומר: אף האשם:

הפסח בזמנו,

והחטאת והאשם בכל זמן.

אמר רבי אליעזר:

החטאת באה על חטא, והאשם בא על חטא;

מה החטאת פסולה שלא לשמה —

אף האשם פסול שלא לשמו.

ב. יוסי בן חוני אומר:

הנשחטים לשם פסח ולשם חטאת —

פסולים.

שמעון אחי עזריה אומר:

שחטן לשם גבוה מהם — כשרין;

לשם נמוך מהם — פסולין.

כיצד?

קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים —

פסולין,

קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים —

כשרין;

הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים —

כשרין,

ושלמים ששחטן לשם בכור, לשם מעשר —

פסולין.

ג. הפסח ששחטו בשחרית

בארבעה עשר שלא לשמו —

רבי יהושע מכשיר,

כאלו נשחט בשלשה עשר.

בן בתירא פוסל,

כאלו נשחט בין הערבים.

רבינו עובדיה מברטנורא

שחיתות, דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב. אבל קודם לכן ואחר מכן, קיימא לן פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי, וכל דינו כשלמים: אף האשם, כדמפרש טעמא ואזיל, החטאת באה על החטא וכו' וכתב כחטאת כאשם. ורבנן סברי, חטאת דכתיב ביה מיעוטא, פסול. אשם דלא כתיב ביה מיעוטא, כשר. ואם תאמר, אשם נמי כתיב ביה אשם הוא, האי לא נאמר אלא לאחר הקטרת אימורין, ואם בא למעט שלא לשמו דפסול, קודם הקטרת אימורין היה צריך לכתבו. ואין הלכה כר' אליעזר:

ב הנשחטים לשם פסח. כל שאר זבחים שנובחו בארבעה עשר בניסן לשם פסח, פסולים. וכן שנובחו לשם חטאת בכל זמן, פסולים. כי היכי דאינהו פסולים לשם אחרים. ופליג אתנא קמא דמתניתין דאמר כל הזבחים שנובחו שלא לשמן כשרים. ואמר איהו, ובלבד שלא ישחטם לשם פסח ולא לשם חטאת: שמעון אחי עזריה. נקרא כן, על שם שעזריה עסק בפרקמטיא והיה מספק צרכי שמעון אחיו שהיה עוסק בתורה, והתנו ביניהם שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון: שחטן. לשאר זבחים: לשם גבוה מהן. כדמפרש ואזיל. כשרים: לשם נמוך מהן. לשם זבח שהוא פחות מהן בקדושה: פסולים. דכתיב (ויקרא כ"ב) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה', במורם מהם אין מתחללים, בנמוך מהם מתחללים. ואין הלכה כר' יוסי בן חוני, ולא כשמעון אחי עזריה: בכור ומעשר בהמה. נמוכין משלמים, מפני שהשלמים טעונים מתן ארבע, כלומר שתי מתנות שהן ארבע, וסמיכה ונסכים, ותנופת חזה ושוק. משא"כ בבכור ובמעשר דרמן טעון מתנה אחת, ואין סמיכה ונסכים נוהגת בהן, ולא תנופת חזה ושוק: ג רבי יהושע מכשיר. דחשיב ליה כפסח בשאר ימות השנה, הואיל ואין זמנו עד בין הערבים: בן בתירא פוסל. הואיל ומקצת היום ראוי, הוה ליה

א כל הזבחים שנובחו שלא לשמן. כגון שנשחטה עולה לשם שלמים: כשרים. וזרזק דמן ויקטיר אמוריהן לשמן. דבקדושתיהו קיימו ואסור לשנויי בהו: אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו וישחטנו לשמו. דאמר קרא (דברים כג) מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה, אם נדבה אינו נדר, ואם נדר אינו נדבה, אלא הכי קאמר, אם כמה שנדרת עשית שנשחט לשם נדר ולשם הבעלים, יהא נדר ויצא הבעל ידי חובת נדרו. ואם לאו, שלא נשחט הזבח לשם בעלים, יהא נדבה, כלומר כשר הוא כאילו הביאו לנדבה, אבל לא יצא ידי נדרו, שלא עלה לבעלים לשם חובה. ודוקא קרבן יחיד שיש לו בעלים, אבל קרבנות צבור שנשחטו שלא לשמן, עלו לצבור לשם חובה, שהשחיטה מושכת לה מהן שהן ראויין לו. ודוקא כששחטן בפירוש שלא לשמן, אז אמרינן דלא עלו לבעלים לשם חובה. אבל שחטן סתם, עלו לבעלים לחובה: חויז מן הפסח. דבפסח כתיב (שם טו) ועשית פסח, עד שיהו כל עשיותיו לשם פסח, ועוד כתיב (שמות יב) ואמרתם זבח פסח הוא, שתהא זביחה לשם פסח, והנהו תרי קראי, חד לפסול אם נעשה שלא לשם פסח, וחד לפסול אם נעשה לשם פסח, וחד לפסול אם נעשה לשם בעלים: וחטאת. דבחטאת נמי כתיבי תרי קראי, כתיב (ויקרא ד) ושחט אותה לחטאת, שתהא שחיטה לשם חטאת, וכתביב (שם) ולקח הכהן מדם החטאת, עד שתהא קבלת הדם וזריקתו לשם חטאת, וכפר עליו הכהן, עליו ולא על חברו, דהיינו שתהא לשם בעלים. מחטאתו אשר חטא, שתהא לשם אותו החטא. ולא אמרן דחטאת שלא לשמו פסול, אלא כששחטו לשם קדשים אחרים, אבל שחט לשם חולין, כשר, ולא עלה לבעלים לשם חובה, דכתיב (שם כב) ולא יחללו את קדשי בני ישראל, קדשים מחללין קדשים, ואין חולין מחללין קדשים: הפסח בזמנו. פסול שלא לשמו כל זמן

אמר שמעון בן עזאי:
מקבל אני מפי שבעים ושנים זקן,
ביום שהושיבו רבי אלעזר בן עזריה בישיבה,
שקל הזבחים הנאכלים שנזבחו שלא לשמן –
פשרים,
אלא שלא עלו לבעלים משום חובה,
חוץ מן הפסח ומן החטאת.
ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה,
ולא הודו לו חכמים.

ד. הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן,
קבל, והלף, וזרק שלא לשמן,
או לשמן ושלא לשמן, או שלא לשמן ולשמן –
פסולים.

כיצד לשמן ושלא לשמן?
לשם פסח ולשם שלמים;
שלא לשמן ולשמן?
לשם שלמים ולשם הפסח.

שהזבח נפסל בארבעה דברים:
בשחיטה ובקבול ובהלוף ובזריקה.
רבי שמעון מכשיר בהלוף;

שהיה רבי שמעון אומר:
אי אפשר שלא בשחיטה,
ושלא בקבלה, ושלא בזריקה;
אבל אפשר שלא בהלוף:
שוחט בצד המזבח וזרק.

רבי אלעזר אומר:
המהלף במקום שהוא צריך להלף –
המחשבה פוסלת;
ובמקום שאין צריך להלף –
אין המחשבה פוסלת.

פרק שני

א. כל הזבחים שקבל דמן זר, אוגן, טבול יום,
מחוסר בגדים, מחוסר כפורים,
שלא רחוצ ידים ורגלים,
ערל, טמא, יושב,
עומד על גבי פלים, על גבי בהמה,
על גבי רגלי חברו –
פסל.

רבינו עובדיה מברטנורא

חוץ מכהן גדול שהוא מקריב אוגן: וטבול יום. שאין טהרתו נגמרת עד שיעריב שמשו, כדכתיב (שם) ובא השמש וטהר: ומחוסר בגדים. כהן הדיט ששמש בפחות מארבעה בגדים, וכהן גדול ששמש פחות משמונה. וכשם שמחוסר בגדים פסול, כך מיותר בגדים פסול. וכן אם היה דבר חוצץ בין בשרו לכתונת או למכנסים, פסול, דרמנא אמר (שם) ילבש על בשרו, שלא יהא דבר חוצץ בין הבגדים לבשרו. הלכך כהן בשעת עבודה לא היה מניח תפילין של יד, לפי שהן חוצצים בין הבגד לבשרו. אבל תפילין של ראש היה מניח, לפי שהן מונחין על שערו שהוא נראה בין ציץ למצנפת: ומחוסר כפורים. כגון זב וזבה ומצורע ויולדת (שם יב) וכפר טהרתן ולא הביאו קרבנותיהם. ואשכחן דכתב רחמנא ביולדת (שם יב) וכפר עליה הכהן וטהרה, מכלל שער כאן טמאה היא. והוא הדין לכל שאר טמאים הטעונים קרבן, שהן בטומאתן עד שיביאו כפרתן לענין אכילת קדשים ולבא במקדש: ושלא רחוצ ידים ורגלים. לפי שנאמר בקידוש ידים ורגלים חוקת עולם, ונאמר בבגדי כהונה חוקת עולם, מה בגדי כהונה אם עבד מחוסר בגדים פסול, אף אם עבד שלא רחוצ ידיו ורגליו פסול. וסדר קידוש ידים ורגלים, לא עומד ולא יושב אלא מוטה, ומניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומשפשף רגליו בידיו בשעה שהוא מקדש. ואינו רשאי לקדש בתוך הכיור עצמו, אלא מן המים שיוצאים ממנו, שנאמר (שמות ל) ורחצו אהרן ובניו ממנו, ולא בתוכו. וכל המימות כשרים לקידוש. ואפילו שאינן מים חיים: וערל. אם עבד פסול. דכתיב ביחזקאל (מ"ד) כל בן נכר ערל לב וערל בשר, הקיש ערל לבן נכר, מה בן נכר אם עבד פסול, אף ערל כן: יושב. דכתיב (דברים י"ח) לעמוד לשרת, שלא יהא שירות אלא מעומד: עומד על גבי כלים. הואיל ורצפת העזרה מקדשת, וכלי שרת מקדשין הרבר הנוגע בהן, מה

כפסח בזמנו. והלכה כבן בתירא: שבעים ושנים זקן. להודיעך שבישיבה אחת היו יושבים וכולן הורו כאיש אחד, לכך תני זקן ולא תנא זקנים: כל הזבחים הנאכלים. אבל עולה לא: ולא הוסיף בן עזאי, על דברי חכמים לפסול חוץ מפסח וחטאת, אלא עולה:

ד קבל והלך וזרק. או או קתני. ששחטו שלא לשמן, או קבל הדם במזרק, או הוליך הדם למזבח, או זרק. כל אחת מארבע עבודות הללו שעשה שלא לשמן, בפסח ובחטאת, פסול. ובשאר זבחים, לא עלו לבעלים לשם חובה. ואפילו עשה אחת מארבע עבודות הללו לשמן ושלא לשמן יחד, בין שהקדים מחשבת לשמן למחשבת שלא לשמן בין שהקדים מחשבת שלא לשמן למחשבת לשמן, בכל ענין פסול: אבל אפשר שלא בהלוף. הלכך לא חשיבא למפסל. וחכמים אומרים, אע"ג דאפשר שלא בהלוף, מחשבה פוסלת בה. דעבודה שאפשר לבטלה שמה עבודה, והולכת הדם עבודה היא, שהרי פסולה בזר, דכתיב ושחט והקריבו בני אהרן הכהנים, מקבלה ואילך מצות כהונה: המהלך במקום שהוא צריך להוליך. הולכה זו, מחשבה פוסלת בה. כיצד, קבלו בחוץ להלן מן המזבח והכניסו בפנים, שקירבו לצד המזבח, זהו הלוך שצריך להלך, ומחשבה פוסלת בו. קבלו בפנים סמוך למזבח והוציאו לחוץ, זהו הלוך שאינו צריך, ואין מחשבה פוסלת בו. חזר והכניסו, זהו הלוך הצריך, ואין הלכה כר' אלעזר ולא כר' שמעון:

ב א כל הזבחים שקבל דמן זר. שאינו כהן, פסול. דכתיב (ויקרא כ"ב) וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו, למד על הזר שעבד, שחלל את הקדשים: אוגן. מי שמת לו אחד מן הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהם, כל יום המיתה קרוי אוגן, ואסור לאכול בקדשים. ואם עבד חילל,

קָבַל בְּשִׁמְלֵה —
פָּסֹל.
רַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר.
נִשְׁפָּךְ עַל הָרֶצֶפָה וְאֶסְפוּ —
פָּסֹל.
נִתְּנוּ עַל גְּבִי הַכֶּבֶשׂ, שֶׁלֹּא כִּנְגַד הִיסוּד,
נִתַּן אֶת הַנִּתְּנִין לַמֶּטֶן — לַמַּעֲלָן,
וְאֶת הַנִּתְּנִין לַמַּעֲלָן — לַמֶּטֶן,
אֶת הַנִּתְּנִים בַּפְּנִים — בַּחוּץ,
וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ — בַּפְּנִים;
פָּסֹל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.
ב. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח לְזֶרוֹק דָּמוֹ בַּחוּץ,
אוּ מִקְצַת דָּמוֹ בַּחוּץ,
לְהַקְטִיר אֶת אֲמוּרָיו בַּחוּץ, אוּ מִקְצַת אֲמוּרָיו בַּחוּץ,
לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוּ פְזִית מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ,
אוּ לֶאֱכֹל פְּזִית מַעֲוֹר הָאֵלֶּיָּה בַּחוּץ —
פָּסֹל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.
ג. זֶה הַפֶּלֶל:
כָּל הַשּׁוֹחֵט, וְהַמְקַבֵּל,
וְהַמְהַלֵּךְ, וְהַזּוֹרֵק:
לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדָּרְכּוֹ לֶאֱכֹל,
לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדָּרְכּוֹ לְהַקְטִיר,
חוּץ לַמִּקְוָה —
פָּסֹל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת;
חוּץ לְזִמְנוֹ —
פָּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת,
וּבְלִבְדֵּי שִׁיקָרָב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ.

רבינו עובדיה מברטנורא

שדרכו לאכול, ולפיכך פסול. דאי כאליה דמי, הוי מחשב לאכול דבר שדרכו להקטיר ולא היה פסול, כדתנן לקמן בסמוך, לאכול דבר שדרכו לאכול, להקטיר דבר שדרכו להקטיר, פסול; ואינו ענוש כרת. האוכל, ואפילו בחוץ, אינו ענוש כרת: לאכול את בשרו למחר, הא ליכא לאוקמא בשלמים, אלא בתורה וחטאת, דאילו בשלמים, זמנו הוא, אבל לזרוק דמו או להקטיר אמוריו, אפילו בשלמים הוי למחר חוץ לזמנו: פגול וחייבים עליו כרת. האוכלו, ואפילו בזמנו ענוש כרת:

ג. השוחט והמקבל והמהלך והזורק, אם כשהוא עסוק באחת מארבע עבודות הללו חשב על הזבח לאכול ממנו דבר שדרכו לאכול דהיינו הבשר, או להקטיר ממנו דבר שדרכו להקטיר דהיינו אימורים, חוץ למקומו, הבשר אסור באכילה, והאוכלו אינו ענוש כרת. ואם חשב על הזבח לאכול חוץ לזמנו, הזבח פגול, והאוכלו אפילו בתוך זמנו ענוש כרת, דכתיב (ויקרא ז) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה, ובמחשב לאכול מזבחו ביום השלישי הכותב מדבר, או אינו מדבר אלא באוכל מזבחו ביום השלישי, אמרת, אחר שהוכשר יחזור ויפסל, בתמיה. ועוד, הרי הוא אומר לא יחשב, במחשבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי. ומדקאמר קרא האכל יאכל, דרשינן דבשתי אכילות הכותב מדבר, אחת אכילת אדם דהיינו הבשר, ואחת אכילת מזבח דהיינו האמורין, ועל שתיהן הוא אומר לא יחשב פגול יהיה: ובלבד שיקרב המתיר, הדם שהוא מתיר: כמצותו. [כאילו היה כשר] שלא יהא בו פסול אחר. אבל אם יש בו פסול מחשבה אחרת, יצא מידי פגול. כדמפרש ואזיל. דגבי פגול כתיב לא ירצה, כדכתיב גבי כשר, לומר לך כהרצאת כשר כך הרצאת פגול. מה הרצאת כשר לא קרי לה הרצאה אלא בוריקה שהיא סוף ארבע עבודות המתירות, אף פגול אינו קבוע, ולעולם הוא תלוי ועומד עד שיוזק הדם שהוא סוף כל המתירין:

כלי שרת צריך שלא יהא דבר חוצץ בינו לכלי שרת, אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, ולא מיבעיא כלים שאינן מין בשר דודאי חייצי, אלא אפילו בהמה שהיא מין בשר. ולא מבעיא בהמה שאינה מין אדם, אלא אפילו רגלי חבירו שהן מין אדם חוצצים: קבל בשמאל פסל. דכתיב (ויקרא ז) ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן, מלמד שלא תהא קבלת הדם ולא נתינה אלא בימין. דכל מקום שנאמר יד או אצבע אינו אלא בימין, דיליף ממצורע דכתיב ביה (שם י"ד) וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ור"ש מכשיר, סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו, הלכך אצבע אונתן דכתיב בתריה קאי, ולא אולקח דכתיב לקמיה, ורבנן סבירי מקרא נדרש לפניו ולאחריו, וכי כתיב אצבע אתרוייהו קאי, אלקיחה דלפניו ואנתינה דאחריו, והלכה כחכמים: נשפך על הרצפה, שלא נתקבל הדם בכלי: ואספו פסול. דכתיב (שם ט"ז) ולקח מדם הפר, מאי מדם הפר, אי סלקא דעתך ואפילו מקצת דם, והא כתיב (שם ד') ואת כל דם הפר ישפוך, אלמא צריך שיקבל כל הדם, אלא קרי ביה ולקח דם מהפר, מן הפר יקבלנו ולא מן הארץ. שגורעין אות מתביה זו ומוסיפין אותה על תיבה אחרת ודורשים אותה: נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד פסול, ומכל מקום נתכפרו הבעלים, אלא שהבשר אינו נאכל. דאמר רחמנא גבי דם (שם י"ז) ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר, כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו הבעלים: נתן את הנתנים למטה, מחוט הסיקרא שהיה חגור למזבח באמצע, והדמים הנתנים בחמש אמות העליונות שהן למעלה מן החוט נקראים נתנים למעלה והנתינים בה' אמות תחתונות שהן למטה מן החוט, נקראים הנתנים למטה: הנתנים בפנים, שדמן טעון הויה על מזבח הזהב: בחוץ, על מזבח החיצון: פסול. ואסור באכילה: ואין בו כרת. האוכל מבשר הקדשים שנפסל דמו בפסולים הללו, אינו ענוש כרת:

ב. השוחט את הזבח, שלמים או שאר הנאכלים: כזית מעור האליה, הא קמשמע לן דעור האליה לאו כאליה דמי, והוי מחשב לאכול דבר

אמר רבי יהודה:
זה הפלל:
אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום –
פגול ותיבים עליו כרת;
ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן –
פסול ואין בו כרת.
וחכמים אומרים:
זה וזה פסול ואין בו כרת.
לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית –
כשר;
שאין אכילה והקטרה מצטרפין.

פרק שלישי

א. כל הפסולין ששחטו –
שחיטתן כשרה;
שהשחיטה כשרה בזרים, בנשים,
ובעבדים, ובטמאים,
אפלו בקדשי קדשים;
ובלבד שלא יהיו טמאים נוגעים בכשר.
לפיכך הם פוסלים במחשבה.
וכלן שקבלו את הדם חוץ לזמנו,
וחוץ למקומו,
אם יש דם הנפש –
יחזור הכשר ויקבל.

ד. כיצד קרב המתיר כמצותו?
שחט בשתיקה,
קבל והלך וזרק חוץ לזמנו;
או ששחט חוץ לזמנו,
קבל והלך וזרק בשתיקה;
או ששחט, קבל והלך וזרק חוץ לזמנו –
זה הוא שקרב המתיר כמצותו.
כיצד לא קרב המתיר כמצותו?
שחט חוץ למקומו,
קבל והלך וזרק חוץ לזמנו;
או ששחט חוץ לזמנו,
קבל והלך וזרק חוץ למקומו;
או ששחט,
קבל והלך וזרק חוץ למקומו.

הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן,
קבל והלך וזרק חוץ לזמנו;
או ששחט חוץ לזמנו,
קבל והלך וזרק שלא לשמן;
או ששחט, קבל והלך וזרק שלא לשמן –
זה הוא שלא קרב המתיר כמצותו.
ה. לאכול כזית בחוץ וכזית למחר;
כזית למחר וכזית בחוץ;
כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר;
כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ –
פסול ואין בו כרת.

רבינו עובדיה מברטנורא

הכהנים את הדם, מקבלה ואילך מצות כהונה, למד על השחיטה שכשרה בזרים ובפסולים. ולא קטני ששחטו דמשמע דיעבד אין לכתחילה לא, אלא משום טמאים בלבד, דטמא לכתחילה לא ישחוט, גזירה שמא יגע בבשר. וטמא ששחט בקדשים וכשרים לא משכחת לה, אלא בסכינא אריכא, וכגון שהוא עומד חוץ לעזרה ושוחט הבהמה שבתוך העזרה, דהא שחיטת קדשים בעזרה היא, ואין טמא נכנס לעזרה. ובנטמא בשרץ, שאינו מטמא את הסכין, דלאו אב הטומאה הוא. או בטמא מת וכגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה, אבל בסכין לא, שטמא מת מטמא את הסכין להיות אב הטומאה כיוצא בו, והסכין מטמא את הבשר: לפיכך הן פוסלים את הקרבן במחשבה. הואיל וראוין לעבודה זו, מחשבתן מחשבה ופוסלת: וכולן. הפסולים: שקבלו את הדם. על מנת לאכול ולהקטיר חוץ לזמנו או חוץ למקומו: אם יש דם הנפש. עוד בבהמה, יחזור הכשר לעבודה ויקבל ויזרוק, והזבח כשר. שאין מחשבתן של אלו פוסלתן בקבלה, לפי שאין ראוין לה, ואין המחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, ובדבר הראוי, ובמקום הראוי לעבוד, דכתיב (ויקרא ט) המקריב אותו לא יחשב, בראוי להקריבה הכתוב מדבר:

ד בשתיקה. בלא מחשבה הפוסלת: הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן. מוציאן מדי פגול. אבל שאר זבחים אין שלא לשמן מוציאן מדי פגול, דהא כשרים הן בשלא לשמן:
ה לאכול כזית בחוץ וכזית למחר. היינו הך דאמרן, אלא דרישא איירי בשתי עבודות, ששחט על מנת לאכול כזית בחוץ, וקבל על מנת לאכול כזית למחר. וכאן בעבודה אחת, ששחט על מנת לאכול כזית למחר וכזית בחוץ: ר' יהודה אומר כו'. אכולה מתניתין פליג. דלית ליה דמחשבת שאר פסולים מוציאה מדי פגול, אא"כ קדם פסולו לפגולו. ובעבודה אחת נמי פליג, דאית ליה תפוס לשון ראשון. ואין הלכה כר' יהודה: לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. ושניהן חוץ לזמנו או חוץ למקומו: כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין. לפסלו. דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא:

ג. א כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה. והוא הדין דאפילו לכתחילה שוחטין. דכתיב (ויקרא ט) ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן

- ב.** קבל הכֹּשֶׁר וְנָתַן לַפֶּסֶל — יִחְזֹר לְכֹשֶׁר.
קבל בימינו וְנָתַן לְשִׁמְאָלוֹ — יִחְזֹר לְיָמֵינוֹ.
קבל בְּכָלִי קֹדֶשׁ וְנָתַן בְּכָלִי חַל — יִחְזֹר לְכָלִי קֹדֶשׁ.
נִשְׁפָּף מִן הַכֹּלִי עַל הָרֶצֶפָה וְאָסְפוּ — כֹּשֶׁר.
נִתְּנוּ עַל גִּבֵּי הַכֹּבֶשׂ, שֶׁלֹּא כִּנְגַד הִיסוֹד, נָתַן אֶת הַנִּתְּנִין לַמִּטָּה — לַמַּעֲלָה, וְאֶת הַנִּתְּנִים לַמַּעֲלָה — לַמִּטָּה, אֶת הַנִּתְּנִים בְּפָנִים — בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ — בְּפָנִים: אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ — יִחְזֹר הַכֹּשֶׁר וְיִקְבֹּל.
ג. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דָּרְכוֹ לֶאֱכֹל, וְלִהְקִטִּיר דָּבָר שֶׁאֵין דָּרְכוֹ לִהְקִטִּיר — כֹּשֶׁר.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל.
לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לֶאֱכֹל, וְלִהְקִטִּיר דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לִהְקִטִּיר, פָּחוֹת מִכֹּזֵית — כֹּשֶׁר.
ד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמִּקְדָּשִׁין לֶאֱכֹל שְׁלִיל אוֹ שְׁלִיא בַחוּץ — לֹא פָגַל.
הַמּוֹלֵק תּוֹרִין בְּפָנִים לֶאֱכֹל בִּיצֵיהֶם בַּחוּץ — לֹא פָגַל.
חֶלֶב הַמִּקְדָּשִׁין וּבִיצֵי תּוֹרִין — אֵין חֵיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פָּגוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא.
ו. שִׁחֲטוּ עַל מִנֵּת לַהֲנִיחַ אֶת דָּמוֹ אוֹ אֶת אֲמוּרָיו לְמַחֵר, אוֹ לְהוֹצִיאָן לַחוּץ — רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, וְחַכְמֵי מִכְשֵׁירִין.

רבינו עובדיה מברטנורא

מזבח כשר, אינו חייב משום אוכל קדשים בטומאת הגוף: **ה.** השוחט את המוקדשין. כל היכא דנקט האי לישנא מיירי בנקבות: **לאכול שליל.** שבמיעה: או שליא. העור החופה את הולד. אין מחשבה זו פוסלת את הזבח. דשליל ושליא לאו גופא דזיבחה הוא: **לא פיגל.** הכי קאמר, השוחט את המוקדשין לאכול שליל או שליא חוץ למקומו, לא פסל. ואם חשב לאכול מהן חוץ לזמנו, לא פיגל: **חלב המוקדשין וביצי תורין** אין חייבין עליהן משום פיגול. אם פגל בזבח ואכל מחלב שבדדיה, לא מחייב עליה משום פגול, דלא גופא דזיבחה הוא: **ו.** להניח את דמו או את אמוריו למחר. לא שיקטירם למחר, דהאי מחשבת חוץ לזמנו היא ופגול גמור הוי. אלא על מנת שיניח הכל למחר ולא יקטירם: **ר' יהודה פוסל.** הואיל ומיפסל בהוצאה ובהנחה, מיפסל נמי במחשבת הוצאה והנחה. וכשם שאם הניח למחר פסול, דדם נפסל בשקיעת החמה, כך אם חשב עליהן להניחם למחר, פסל: **וחכמים מכשירין.** הואיל ולא חשב לא להקטיר ולא לזרוק ולא לאכול חוץ לזמנו, וכן לא חשב לא להקטיר ולא לזרוק ולא לאכול חוץ למקומו, אע"פ שחשב להניח למחר או להוציא חוץ למקומו, לא פסל. והלכה כחכמים. והא דלא פסל ר' יהודה במחשבת בדמים הנתנין למטה לתת אותם למעלה הואיל ואם עשה כן פסל, משום דסבירא ליה לר' יהודה שהחושב לזרוק הדם על המזבח אפילו שלא

ב. יחזיר לכשר. ולא מפסיל במה שנתן אותו לפסול: **נתנו.** פסול: על גבי הכבש שלא כנגד היסוד. דהויא נתינה שלא במקומה. או שנתן את הנתנים למטה למעלה, יחזור הכשר ויקבל. וצריכה לאשמועינן בכולהו דאית ליה תקנתא בחזרה. דאי אשמועינן ברישא, הוה אמינא הנך דחזו לעבודת צבור כגון טמא דחזי לכתחלה בצבור, הלכך גבי יחיד איכא תקנתא בחזרה, אבל שמאל דלא חזיא לעבודת צבור אימא דלית ליה תקנתא בחזרה. ואי אשמועינן שמאל, הוה אמינא שמאל אית ליה תקנתא בחזרה, שכן יש בה הכשר ביום הכפורים, שכהן גדול נוטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו, אבל כלי חול אימא לא. ואי אשמועינן כלי חול, משום דחזו לקדושינהו, אבל הנך אימא לא, צריכא: **ג.** לאכול דבר שאין דרכו לאכול. חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **ור' אליעזר פוסל.** ואין הלכה כר' אליעזר: **ד.** קיפה. תבלין ורק דק שבשולי קדרה: **אלל.** שירי הבשר הנדבקים בעור בשעת הפשט. פירוש אחר, גיד הצואר שהוא קשה ואינו ראוי לאכילה, שקורין קפיל"ו בלע"ז: **הקרנים והטלפים.** ואפילו מה שיש בהן קרוב לבשר שכשחותכין אותו יוצא ממנו דם, לא חשיב כבשר: **ואין חייבין עליהם משום פיגול.** אם היה הזבח פיגול, שחשב על בשרו לאכלו חוץ לזמנו, ואכל מאלו, פטור: **וטמא.** אם אכל מאחת מאלה בטומאת הגוף

שֶׁחָטוּ עַל מִנְתָּ לָתֵנוּ עַל גְּבִי הַכֶּבֶשׂ, שֶׁלֹּא כִּנְגַד הִיְסוּד,
לָתֵן אֶת הַנִּתְּנִין לַמֶּטָּה — לַמַּעֲלָה,
וְאֶת הַנִּתְּנִין לַמַּעֲלָה — לַמֶּטָּה,
אֶת הַנִּתְּנִין בַּפְּנִים — בַּחוּץ,
וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ — בַּפְּנִים,
שִׁיאֲכַלְוֵהוּ טָמְאִים, שִׁיקְרִיבוֹהוּ טָמְאִים,
שִׁיאֲכַלְוֵהוּ עֲרִלִּים, שִׁיקְרִיבוֹהוּ עֲרִלִּים,
לְשֹׁבֵר עֲצָמוֹת הַפֶּסֶח וְלֹאֲכֹל מִמֶּנּוּ נֶאֱמָר,
לְעֹרֵב דָּמּוֹ בְּדָם פְּסוּלִין —
כָּפָר;
שֶׁאֵין הַמַּחֲשֶׁבֶה פּוֹסֵלֶת אֶלָּא חוּץ לְזִמְנוֹ וְחוּץ לַמְּקוֹמוֹ,
וְהַפֶּסֶח וְהַחֲטָאֹת שֶׁלֹּא לְשִׁמְן.

ב. כָּל הַנִּתְּנִין עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי,
שֶׁאֵם חֹסֵר אֶחָת מִן הַמִּתְּנוֹת —
לֹא כָּפָר;
לְפִיכָךְ, אִם נָתַן כָּלֵן כֶּתֶקֶן, וְאֶחָת שֶׁלֹּא כֶּתֶקֶן —
פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.

ג. אִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין חֵיבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוֹם פְּגוּל:
הַקֹּמֶץ, וְהַלְבוּנָה, וְהַקְטֶרֶת,
וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ,
וּמִנְחַת נִסְכִּים, וְהֶדֶם;
וְהַנִּסְכִּים הַבָּאִים בַּפְּנִי עֲצֻמָּן;
דְּבָרֵי רִבִּי מֵאִיר.
וְחֻקִּים אֲוֹמְרִים:
אֵךְ הַבָּאִים עִם הַבְּהֵמָה.

פרק רביעי קדשים ב בחודש

א. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים:
כָּל הַנִּתְּנִין עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן,
שֶׁאֵם נָתַן מִתְּנָה אֶחָת — כָּפָר,
וּבִחֲטָאֹת שְׁתֵּי מִתְּנוֹת.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים:
אֵךְ חֲטָאֹת שְׁנֵיתֵיהֶן מִתְּנָה אֶחָת — כָּפָר;

רבינו עובדיה מברטנורא

לעכב שאם חסר אחת מן המתנות לא כפר: לפיכך אם נתן כולן כתקנו.
הואיל וכולן מתירות, אין זו מתרת בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו: ואחת
שלא כתקנה, במחשבת חוץ לזמנו: פסול, שלא הותר בראשונות: ואין בו
כרת, שאין מפגלים בחצי מתיר:

ג. אלו דברים שאין חייבים עליהם, כרת באכילתן משום פגול: הקומץ.
אם קמץ על מנת לאכול שירים למחר, ונתפגלה המנחה שאינה נאכלת אלא
ליום ולילה, אין האוכל את הקומץ בכרת, שאין פגול חל אלא על דבר
שיש לו מתירין אחרים. דפגול משלמים ילפינן ליה דכתיב (ויקרא י) ואם
האכל לאכול מבשר זבח שלמיו וגו', מה שלמים מיוחדים שיש להם מתירין
בין לאדם בין למזבח, שהם מתיר להקטיר האמורין למזבח, והאמורין
מתירין הבשר לאדם, וחייבין עליהם משום פגול, אף כל שיש לו מתירין
בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פגול, לאפוקי כל הנך דחשיב
במתניתין, שאין להם מתירין אלא הן עצמן מתירין לאחרים, שהאוכל מהן
אינו חייב משום פגול: והלבונה, אין אחר מתירה, אלא היא מתרת את
המנחה, כמו הקומץ: מנחת נדבת כהנים, כולה כליל ואינה נקמצת, הלכך
אין אחר מתירה: מנחת כהן משיח, דהיינו חבית כהן גדול שהיא קריבה
בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב: ומנחת נסכים, לא גרסינן דהא
מפליג פליגי בה, ויש חילוק בין באה עם הזבח לבאה בפני עצמה: והדם.
הוא המתיר: והנסכים הבאים בפני עצמן, כגון שהתנדב מנחת נסכים
בלא זבח, כדאמרינן במנחות, מתנדב אדם מנחת נסכים בפני עצמה, אי
נמי, הביאה בשביל הזבח אלא שהביא זבחו היום ונסכיו למחר, דאמר
מר ומנחתם ונסכיהם אפילו למחר, אבל אם הביאן עם זבחו ופגל בזבח,
נתפגלו הנסכים: וחכמים אומרים אף הבאים עם הבהמה, דכיון דיכול
להקריב נסכים למחר, נמצא שאין הזבח מתירין ליקרב, אלא הן מתירין

במקומו כאילו חשב לזרקו במקומו, ובלבד שלא יחשוב לזרוק חוץ לעזרה:

ד. א בית שמאי אומרים כל הניתנין על מזבח החיצון, יש מהן
שטעונין ארבע מתנות, ויש מהן שטעונין שנים שהם ארבע, ויש שטעונין
מתנה אחת, כדתנן באידך פרקין. והשתא קאמר דכולן שלא נתן אלא מתנה
אחת בדיעבד כפר, דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך, שפיכה אחת משמע,
מדלא כתיב סביב דמשמע שתי מתנות שהן ארבע: ובחטאות שתי מתנות,
שלש פרישיות נאמרו בחטאות החיצונות בויקרא, אחת בשעיר נשיא, ושנים
בחטאות יחיד, אחת בכבשה ואחת בשעירה. בשנים כתיב על קרנת חסר,
והאחת מלא, ובית שמאי יש להן יש אם למקרא, הרי כאן שש, ואין במזבח
אלא ארבע, והשנים יתירות לא נאמרו אלא ששנאן הכתוב לעכב, ובית
הלל סברי אהני מקרא דמשמע שש, ואהני מסורת דמשמע ארבע, הילכך
טפי חדא אמסורת ובצר חדא ממקרא והווי להו חמש, ארבע למצוה וחד
לעכב, ואם נתן מתנה אחת כפר: לפיכך, חטאת וכל הזבחים לבית הלל,
ולבית שמאי שאר הזבחים חוץ מחטאת, נתן את הראשונה כתקנה ואת
השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנה: כיפר, וכשר הקרבן ליקרב ע"י
מתנה ראשונה, דאין השניה מתרת הבשר, שהרי הותר ע"י מתנה ראשונה,
הלכך אינה מפגלת: נתן את הראשונה חוץ לזמנה כו' פיגול וחייבין
עליו כרת, שאין מחשבת חוץ למקומו דשניה מוציאתו מידי פגול, שהרי
הוקבע בראשונה שקרב כל מתיריו:

ב. אם חסר אחת מכל המתנות לא כפר. דבפר העלם דבר כתיב (ויקרא
י) ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו, ומקרא שאין צריך
הוא, שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו, אלא לכפול באזהרת הזאות שבו הוא
דאמא, והכי משמע, ועשה לו כאשר כתבתי לך עשיותיו, ושנה עליהם

- לג שמן של מצרע — רבי שמעון אומר: אין חייבין עליו משום פגול. רבי מאיר אומר: חייבין עליו משום פגול, שדם האשם מתירו; וכל שיש לו מתירין, בין לאדם בין למזבח — חייבין עליו משום פגול.
- ד. העולה — דמה מתיר את בשרה למזבח, ועורה לכהנים. עולת העוף — דמה מתיר את בשרה למזבח. חטאת העוף — דמה מתיר את בשרה למזבח. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים — דמן מתיר את אמוריהן לקרב. רבי שמעון אומר: כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים — אין חייבין עליו משום פגול.
- ה. קדשי גוים — אין חייבין עליהם משום פגול, נותר וטמא.
- והשוחטין בחוץ — פטור; דברי רבי מאיר. רבי יוסי מחייב.
- דברים שאין חייבים עליהם משום פגול — חייבין עליהם משום נותר, משום טמא; חוץ מן הדם.
- רבי שמעון אומר: בדבר שדרכו להאכל; אבל כגון העצים, והלבונה, והקטרת — אין חייבין עליהם משום טמא.
- ו. לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זבח, לשם אשים, לשם ריח, לשם ניחוח; והחטאת והאשם — לשם חטא. אמר רבי יוסי: אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו — פטור, שהוא תנאי בית דין; שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.

רבינו עובדיה מברטנורא

דפגול יליף מנותר בגזירה שוה דעון עון, ונותר יליף מטמא בגזירה שוה דחלול חלול, ובטמא כתיב (ויקרא כ"ב) וינזרו מקדשי בני ישראל, ולא מקדשי גוים. ואין הלכה כרבי מאיר: דברים שאין חייבין עליהן משום פגול. כגון הקומץ והקטורת וכל השנויים במשנתנו: חייבין משום טומאה. האוכלן בטומאת הגוף חייב כרת: חוץ מן הדם. דמיעטיה קרא דכתיב (שם י"ד) ואני נתתיו לכם, שלכם יהא כשאר חולין, ולא כקדשים. ועוד כתיב (שם) על המזבח לכפר, לכפרה נתתיו ולא למעילה. הלכך אין חייבין עליו לא משום טומאה ולא משום נותר ולא משום פגול, אלא משום אוכל דם גרידא: בדבר שדרכו להאכל. שדרך בני אדם לאכלו, ואע"פ שהוא מן הנקטרים, כגון קומץ ומנחת כהנים והדומים לה. אבל לבונה ועצים וקטורת אין חייבין עליהן משום טומאה. ורבנן פליגי עליה ומרבו להו לטומאה מקרא דכתיב (שם י"ד) והבשר אשר יגע בכל טמא, והבשר יתירא לרבות עצים ולבונה, והלכה כחכמים דעצים ולבונה נמי יש בהן משום טומאה. ואין לך עצים דמיטמאין אלא עצים של קרבן בלבד, שאם נגעו בהן טומאה אסור לשרפן על גבי המזבח:

ו לשם זבח. לאפוקי שינוי קודש, כגון לשם זבח אחר: לשם זבחה. לאפוקי שינוי בעלים. כדילפינן לעיל בריש פרק קמא ממוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה; אלהיך נדבה כו': לשם אשים. לאפוקי אם שחטו על מנת לעשותו חתיכות צליות בגחלים: לשם ריח. לאפוקי אם צלאן תחלה חוץ למערכה, דתו לא מסקי ריחא: לשם הנחת רוח. נחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו. וכל הני ילפינן להו מדכתיב אשה ריח ניחוח: לשם חטא. לשם חטא שהוא מביאו עליו: אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו. אלא שחטו סתם, כשר: שהוא תנאי ב"ד. שישחוט סתם ולא לימא לשמן, דלמא אתי למימר שלא לשמן: שאין המחשבה הולכת

את עצמן. והלכה כחכמים: לוג שמן של מצורע. שייריו נאכלין: אין חייבין עליו משום פגול. אם פיגל באשם לא נפגל הלוג. ואע"פ שהלוג תלוי באשם, דכתיב (שם י"ד) על דם האשם, דאם לא נתן מדם האשם תחלה אין נתינת השמן כלום, אפילו הכי כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים, נמצא שאין האשם מתירו. וכיון דאין לו מתירים, אין חייבין עליו משום פגול: ור"מ אומר, לוג הבא עם האשם בו ביום, חייבין עליו משום פגול אם פגל באשם. ואין הלכה כר"מ: בין לאדם בין למזבח. או לזה או לזה:

ד העולה דמה מתיר את בשרה למזבח. דכתיב (שם א) וזרקו את הדם, והדר וערכו: ואת עורה לכהנים. דכתיב (שם ט) עור העולה אשר הקריב, אין לו אלא לאחר זריקה: חטאת העוף. שהיא נאכלת לכהנים. נפקא לן מדכתיב לכל חטאתם, לרבות חטאת העוף דלא תימא נבילה היא: פרים הנשרפים. פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור ופר יום הכיפורים: ושעירים הנשרפים. שעיר של יום הכיפורים ושעירי עבודה זרה. שכל אלו דמן טעון הויה לפנינו, ואימוריהן קרבינן על מזבח העולה ושאר הבשר נשרף בבית הדשן. והואיל ודמן מתיר את אימוריהן ליקרב, אם פגל בהן ואכל את אימוריהן חייב עליהן משום פגול: כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים. דפגול, בשלמים הוא דכתיב, מה שלמים מיוחדים שמתן דמן על מזבח החיצון, אף כל שדמן נתון על מזבח החיצון. לאפוקי פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שדמן טעון הויה ומתן דמים בפנים. ואין הלכה כר"ש: ח קדשי גוים. שהגוים נודרים נדרים ונדרות כישראל. דכתיב בפרשת אמור (ויקרא כ"ב) איש איש מבית ישראל וגו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדרותם, ודרשינן איש, מה תלמוד לומר איש איש, לרבות את הגוים שנודרים נדרים ונדרות כישראל: אין חייבין משום פגול נותר וטמא.

פרק חמישי

א. איזהו מקומן של זבחים?
קדשי קדשים — שחיטתן בצפון.

פר ושעיר של יום הכפורים שחיטתן בצפון,
וקבול דמן בכלי שרת בצפון,
ודמן טעון הִזְיָה על בין הבדים, ועל הפרכת,
ועל מזבח הזהב;
מתנה אחת מהן מעכבת.
שירי הדם

הִיָּה שוֹפֵף על יסוד מערבי של מזבח החיצון.
אם לא נתן — לא עִבֵּב.

ב. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים —
שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון,
ודמן טעון הִזְיָה על הפרכת, ועל מזבח הזהב;

מתנה אחת מהן מעכבת.

שירי הדם

הִיָּה שוֹפֵף על יסוד מערבי של מזבח החיצון;
אם לא נתן — לא עִבֵּב.
אלו ואלו נשרפין בבית הדשן.

ג. חטאות הצבור והיחיד —

אלו הן חטאות הצבור:
שעירי ראשי קדשים ושל מועדות —
שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון,
ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות.

פיצוד?

עֵלָה בִּכְבֹּשׁ, ופִּנָּה לְסוּבָב,

ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית,
צפונית מערבית, מערבית דרומית.
שירי הדם הִיָּה שוֹפֵף על יסוד דרומי.

רבינו עובדיה מברטנורא

ועשה לפר, זה פר יום הכיפורים, בדרידה נמי מתנה אחת מעכבת כמו פר העלם דבר: שירי הדם היה שופף על יסוד מערבי, כדכתיב (ויקרא ד') אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אוהל מועד, ואוהל מועד למעברו של מזבח החיצון היה: אם לא נתן. שירי הדם ליסוד, לא עכב הכפרה. דבחר הזאות ומתן דמים לפנים כתיב (שם ט"ו) וכלה מכפר את הקדש, דמשמע שכבר שלמו כל הכפרות כולן:

ב. פרים הנשרפים. פר העלם ופר כהן משיח, שאין נאכלים לכהנים אלא נשרפים חוץ לירושלים; ושעירים הנשרפים, שעירי עבודה זרה, שהוקשו לפר העלם לכל דבריהם: הוּיָהּ על הפרוכת, שבע הזיות על הפרוכת, אבל בין הבדים לא כתיב בהו הזיה כמו בפר של יום הכיפורים דכתיב ביה (שם) והזה באצבעו על פני הכפורת: אלו ואלו, של יום הכיפורים ושאר הנשרפים: נשרפים בבית הדשן, למקום שמוציאים שם את הדשן של מזבח החיצון, דכתיב ביה (שם ט"ו) והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה, ובפרים הנשרפים כתיב (שם ט"ז) על שפך הדשן ישרך:

ג. אלו הן חטאות הצבור. שאנו צריכין להזכירם, שהרי הפנימיות כבר נשנו: שעירי ראשי חדשים ושל מועדות, שהן על מזבח החיצון: שחיטתן בצפון, שהרי למדנו בבנין אב לכל החטאות שהן טעונות צפון: עֵלָה בכבש ופִּנָּה לְסוּבָב, מפני שדמה ניתן על הקרנות ובאצבע, צריך לעמוד על גבי סובב, אבל בכל שאר הדמים שהן התחתונים מן החוט ולמטה, עומד על הרצפה אצל זוית המזבח וזורק מן הכלי, וכל מקום שיגיע למזבח כשר: ובא לו לקרן דרומית מזרחית, שבה הוא פוגע ראשון, כדקיימא לן [יומא דף ט"ו] כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, והכבש בדרום, וכשעולה בו ופניו למזבח נמצא ימינו למזרח, ופונה לימינו למזרח ובא לו לאותה הקרן, והולך ומקיף בסובב דרך ימין ופניו למזבח מן הדרום למזרח, וממזרח לצפון, ומצפון למערב, דהיינו דרך ימין, ואמה על אמה ברומ אמה הנתון בראש המזבח בכל זוית וזוית שבו, קרוי קרן: על יסוד דרומית, דילפינן ירידתו מן הכבש בחטאות החיצונות ושיירי הדם בידו, מיציאתו מן ההיכל ושייריים הפנימים בידו, מה יציאתו מן ההיכל היה נותן שיירי הדם בסמוך לו שהוא יסוד מערבי כדכתיב (ויקרא ד') אשר פתח אוהל מועד, דהיינו לצד מערב שהוא סמוך להיכל, אף ירידתו מן הכבש נותן השייריים

אלא אחר העובד, הלכך אי הוה אומר שלא לשמן אף כי אמרו הבעלים לשמן, לאו מידי הוא, דלאו בדרידה תליא מילתא, דכתיב (ויקרא ט') המקריב אותו לא יחשב, והלכה כר"י:

ה. א איזהו מקומן של זבחים, קדשי קדשים. עולות חטאות ואשמות: שחיטתן בצפון, עולה, בהדיא כתיב בה (שם א') ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. חטאת, כתיב בה (שם ט') במקום אשר תשחט העולה תשחט התטאת, אשם, כתיב ביה (שם ט') במקום אשר ישחט את העולה ישחט את האשם: שחיטתן בצפון, והא דלא תני הכא וקבול דמן בכלי שרת בצפון, אע"ג דכולהו קבלת דמן בצפון במקום שחיטה, דסמוך לשחיטה כתיב ולקח מדם הפר, אלא, משום דאיכא אשמו של מצורע שהכהן היה מקבל מקצת דמו בכפר, דכתיב (שם י"ד) ולקח הכהן מדם האשם ונתן, מה נתינה בעצמו של כהן, באצבעו, אף לקיחה בעצמו של כהן, משום הכי לא כתב הכא וקבול דמן, שאין קבול דמן שוה, ומשום דלא סגי ליה בלא קבלת כלי, שלאחר שקבל כהן אחד מקצת דם בידו, היה כהן אחר מקבל הדם בכלי, משום הכי הדר תני בהדיא: אשם מצורע, אשם תלוי, שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון: פר ושעיר של יום הכפורים, אע"ג דצפון בעולה הוא דכתיב, הקדים תנא לחטאות ברישא, דאידי דאתא מדרשא חביבא ליה, וחטאות פנימיות אידי דנכנס דמן לפני ולפנים חביבא ליה ואקדמינהו לשאר חטאות, ואינהו נמי שחיטתן בצפון דכתיב (שם ד') ושחט את החטאת במקום העולה, וקרא יתירא הוא, דהא כתיב במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת, אלא זה בנה אב לכל החטאות שיהו טעונות צפון: וקבול דמן בכלי שרת, דכתיב בעולת סיני (שמות כ"ד) וישם באגנות, וממנו למדו כל הזבחים להיות טעונים כלי: הוּיָהּ על בין הבדים, עומד בין שני בדי ארון ומוזה אחת למעלה ושבע למטה כנגד עביה של כפורת, ולא היו נוגעים בה: ועל הפרוכת, דכתיב (ויקרא ט"ז) וכן יעשה להאל מועד: ועל מזבח הזהב, כדכתיב ויצא אל המזבח, בסדר עבודת יום הכיפורים בפרשת אחרי מות: מתנה אחת מעכבת, כראמון [לעיל] בפרק בית שמאי (משנה ב'), דבפר העלם דבר כתיב ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו, וקרא יתירא הוא, לעכב שאם חסר אחת מן המתנות לא כפר, ודרשינן

ו. התודה ואיל נזיר – קדשים קלים – שחיטתן בכל מקום בעזרה, ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין בכל העיר, לכל אדם, בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות. המורם מהם – כיוצא בהם, אלא שהמורם נאכל לפניהם, לנשיהם, ולבניהם, ולעבדיהם.

ז. שלמים – קדשים קלים – שחיטתן בכל מקום בעזרה, ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין בכל העיר, לכל אדם, בכל מאכל, לשני ימים ולילה אחד. המורם מהם – כיוצא בהן, אלא שהמורם נאכל לפניהם, לנשיהם, ולבניהם, ולעבדיהם.

ונאכלין לפניו מן הקלעים, לזכרי כהנה, בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

ד. העולה – קדשי קדשים – שחיטתה בצפון, וקבול דמה בכלי שרת בצפון, ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע, וטעונה הפשט, ונתוח, וכליל לאשים.

ה. זבחי שלמי צבור ואשמות – אלו הן אשמות: אשם גזלות, אשם מעילות, אשם שפחה חרופה, אשם נזיר, אשם מצרע, אשם תלוי – שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין לפניו מן הקלעים, לזכרי כהנה, בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

רבינו עובדיה מברטנורא

את העולה ונתח אותה לנתחיה: וכליל לאשים. כולה נשרפת על גבי האש: **ז** זבחי שלמי צבור. כבשי עצרת: אשם גזילות. האמור בשבועת הפקדון: אשם מעילות. הנהנה מן ההקדש: אשם שפחה חרופה. הבא על שפחה שחציה שפחה וחציה בת חורין המיועדת לעבד עברי שמוחר בשפחה ובבת חורין: אשם נזיר. שנטמא במת. דכתיב ביה (במדבר ו') והזיר לה' את ימי נזרו [וגו']: אשם תלוי. ספק שגג בדבר שחייבין על זדונו כרת, ספק לא שגג. והוא כתיב בויקרא אצל אשם מעילות: אשם ודאי. לא גרסינן. שכל אלו אשם ודאי הן. חוץ מאשם תלוי: שתי מתנות שהן ארבע. דבאשם נמי כתיב זריקה וכתוב סביב: ונאכלין לפניו מן הקלעים. דכתיב באשם (במדבר י"ח) בקודש הקדשים תאכלנו. וזבחי שלמי צבור סמך אותן הכתוב לחטאת דכתיב (ויקרא כ"ט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים, לומר לך שדינן כחטאת שאין נאכלין אלא לפניו מן הקלעים ולזכרי כהנה. אבל אין טעונים ארבע מתנות כחטאת, שאין לך בכל הקרבנות מי שטעון ארבע מתנות אלא חטאת בלבד: **ו** התודה ואיל נזיר קדשים קלים. אין מועלין בהן: שחיטתן בכל מקום. אין טעונין שחיטה בצפון: ונאכלים בכל העיר. דגבי חטאת כתיב (שם) ואכלתם אותה במקום קדוש, ואין שלמים במקום קדוש אלא במקום טהור דהיינו בכל העיר שהוא מקום טהור מליכנס שם מצורעים: לכל אדם. לזרים: ליום ולילה. בתודה כתיב (שם) ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר. ותניא, תודת שלמיו, לרבות שלמי נזיר: המורם מהם. חזה ושוק שנתן מהן לכהן כשאר שלמים, דתודה לשלמים אתקוש דכתיב (שם) וזאת תורת זבח השלמים וגו' אם על תודה וגו'. וארבע חלות מארבע מינים שבה כדכתיב (שם) אחד מכל קרבן לכהן הזורק וגו', ומורם מאיל נזיר, זרוע בשלה וחזה ושוק וחלת מצה אחת ורקיט אחד: כיוצא בהן. נאכלים בכל העיר ליום ולילה: לכהנים לנשיהם. כדכתיב (שם) ואת חזה התנופה וגו' תאכלו במקום טהור וכו' ובנותיך:

ז שחיטתן בכל מקום בעזרה. שלש פרשיות נאמרו בשחיטת שלמים, חדא בבן בקר, וחדא בכשב, וחדא בעז. בקמייתא כתיב ושחטו פתח אהל מועד, ובתרתיה בתרייתא כתיב לפני אהל מועד, להכשיר את כל הרוחות שבעזרה, דלפני משמע כל שלפני ההיכל: לשני ימים ולילה אחד. דהכי

בסמוך לו, דהיינו יסוד דרומי הסמוך לכבש, שהכבש בדרום: לפניו מן הקלעים. לפי שבמשכן היו קלעים היקף לחצר אהל מועד, ובחטאת כתיב (שם) במקום קדוש תאכל כחצר אהל מועד, ובבית עולמים היתה חומת העזרה במקום הקלעים: לזכרי כהונה. דגבי חטאת ואשם ומנחה כתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה: בכל מאכל. משום דבעי למתני בפסח דאינו נאכל אלא צלי, תנא בכולהו בכל מאכל: ליום ולילה. דכתיב (שם) ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל, למדנו לתודה שנאכלת ליום אחד. חטאת ואשם מנין, תלמוד לומר זבח: עד חצות. סייג עשו חכמים לתורה להרחיק את האדם מן העבירה. דהא קרא לא יניח ממנו עד בוקר קאמר:

ד העולה קדשי קדשים. היא, ליפסל ביוצא, ובטבול יום, ובמחוסר כפורים ומועלים בה. ומשום דלא כתיב בה בקרא קודש קדשים היא כמו בחטאת ואשם, אשמועינן תנא הכא דהיא נמי קדשי קדשים כחטאת ואשם, שהרי היא שוה להם למקום שחיטתן וקבלת דמן: שתי מתנות. בקרן מזרחית צפונית, ובקרן מערבית דרומית שכנגדה באלכסון. וטעמא, משום דקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של בנימין שנתנבא יעקב עליו (בראשית מ"ט) בבקר יאכל עד, באחסנתיה יחבני מקדשא, דבר המקודש לדמים לא יהא אלא בחלקו של בנימין, ואותו הקרן לא היה בחלקו, שהמזבח היה תופס בחלקו של יהודה אמה במזרחו ואמה בדרומו כל אורך מזרח ודרום בעובי אמה, אלא שלא היתה אמה שבמזרח על פני כל המזרח, שכשמגיע לקרן מזרחית צפונית היתה כלה בתוך אמה לקרן, וכן אכילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום, שכשמגיע לקרן דרומית מערבית היתה כלה סמוך לקרן אמה. נמצא יסוד לשלש הקרנות. הלכך היה מתחיל בקרן צפונית מזרחית. הואיל וקרן דרומית מזרחית אין לה יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף שנתנבא עליו יעקב. ועולה טעונה תחלת מתן דמה כנגד היסוד, הלכך בעי הנך תרתי דאמרו. דשתי מתנות שהן ארבע בעינן, כדי שיהא מתן הדם בארבע רוחות המזבח, דכתיב (ויקרא א') וזרקו את הדם על המזבח סביב, אי וזרקו יכול יזרקנו בזריקה אחת, תלמוד לומר סביב, ואי אפשר להקיף בזריקה אחת. אי סביב יכול יקיפנו כחוט, תלמוד לומר וזרקו, ואין זריקה אלא מרחוק, וכחוט אי אפשר להקיף אלא באצבע. הא כיצד, נותן שתי מתנות שהן ארבע: וטעונה הפשט ונתוח. כדכתיב (שם) והפשט

ח. הבכור והמעשר והפסח —

קדשים קלים —

שחיטתן בכל מקום בעזרה,

ודמן טעון מתנה אחת,

ויכלבד שיתן פנגד היסוד.

שנה באכילתן:

הבכור נאכל לפהגנים, והמעשר לכל אדם,

ונאכלין בכל העיר, בכל מאכל,

לשני ימים ולילה אחד;

הפסח אינו נאכל אלא בלילה,

ואינו נאכל אלא עד חצות,

ואינו נאכל אלא למנויו,

ואינו נאכל אלא צלי.

פרק ששי

א. קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח —

רבי יוסי אומר:

כאלו נשחטו בצפון.

רבי יוסי בר יהודה אומר:

מחצי המזבח ולצפון —

בצפון;

מחצי המזבח ולדרום —

בדרום.

המנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה,

ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהנה,

בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

ב. חטאת העוף היתה נעשית על קרן דרומית מערבית.

בכל מקום היתה כשרה,

אלא זה היה מקומה.

ושלשה דברים היתה אותה הקרן משמשת מלמטה,

ושלשה מלמעלה:

מלמטה —

חטאת העוף, וההגשות, ושירי הדם;

מלמעלה —

נסוף המים והיין,

ועולת העוף כשהיא רבה במזרח.

ריבנו עובדיה מברטנורא

המקום לא הכשיר להם ראש המזבח, קמ"ל. והלכה כרבי יוסי: היו נקמצות בכל מקום, ואינם טעונות צפון. דלא קבע הכתוב מקום לקמיצה: לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה. דכתיב (במדבר י"ח) לכל קרבנם ולכל מנחתם, וסמך ליה בקודש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו: ליום ולילה עד חצות. דילפינן ממנחת לחמי תודה:

ב. חטאת העוף היתה נעשית בקרן מערבית דרומית. משום דמנחת חוטא קרויה חטאת, דכתיב במנחת חוטא (ויקרא ה') לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא. ומשמע נמי שהחטאת קרויה מנחה. דחטאת נהפכה להיות מנחה בדלי דלות, ומנחה מצינו שטעונה הגשה בקרן מערבית דרומית דכתיב (שם ו) הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח, איזהו רוח שהוא לפני ה' ואל פני המזבח, הוי אומר זו רוח מערבית דרומית, דלפני ה' הוא מערב, ופני המזבח הוא הדרום ששם היה הכבש, ומה מנחה טעונה הגשה בקרן מערבית דרומית, אף חטאת העוף עבודתה בקרן מערבית דרומית. והזאת דמה היא עיקר עבודתה: בכל מקום היתה כשרה, למליקתה: אלא זה היה מקומה, להזאתה, והכי מפרש לה בגמרא: מלמטה, למטה מחוט הסקרא: הגשות. של מנחות קורם קמיצתן, כדכתיב (שם ב') והגישו אל המזבח: ושירי הדם, של חטאות החיצונות היה שופך אל יסוד דרומי. כדילפינן בפרק איזהו מקומן: ניסוך המים, בחג הסוכות: והיין, בכל יום. ששם היו השיתין ולא היה אפשר לנסך כי אם שם: ועולת העוף כשהיא רבה במזרח. דעיקר מקומה בקרן דרומית מזרחית, מפני שקרובה לבית הדשן לזרוק שם מוראה ונוצה, כדכתיב (שם א') והשליך אותה וגו' אל מקום הדשן. וכשהיא רבה שם שיש כהנים הרבה באותה הקרן עסוקים בעולות ואין לזה מקום לעמוד בסובב דעולת העוף נעשית למעלה, בא לו לקרן דרומית מערבית, שאף היא סמוכה לבית הדשן יותר משאר שתי קרנות, שבית הדשן סמוך לכבש היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח:

כתיב בשלמים (שם ד') והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף: והמעשר, מעשר בהמה: ודמן טעון מתנה אחת. דלא כתיב בהו סביב, אלא ואת דמם תזרוק כתיב גבי בכור. והנך נמי מהתם ילפינן, מדלא כתיב ואת דמו אלא ואת דמם: כנגד היסוד. במקום שיש יסוד תחתיו, למעוטי מזרחית דרומית שאין שם יסוד כדאמרן. ובכור ומעשר ופסח טעונים יסוד, דילפינן זריקה זריקה לגזירה שוה מעולה, ובעולה כתיב (ויקרא ד') אל יסוד מזבח העולה: שינה באכילתן. זה מזה, אע"פ שהשוה אותן למתן דמים: הבכור נאכל לכהנים, כדכתיב (במדבר י"ח) ובשרם יהיה לך: והמעשר לכל אדם, שלא מצינו בכל התורה שיהיה לכהנים חלק בו: ונאכלין בכל העיר, דכתיב (דברים י"ב) והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם, ותניא, בשני מעשרות הכתוב מדבר, חד מעשר בהמה, וחד מעשר דגן. וכתיב בההוא קרא ובכורות בקרכם וצאנכם, ומדלא קבע להו מחיצה שמע מינה דמעשר ובכור נאכלים בכל העיר: לשני ימים ולילה אחד. דבכור הוא אומר ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין, הקישו הכתוב לחזה ושוק, מה חזה ושוק של שלמים לשני ימים ולילה אחד, אף בכור לשני ימים ולילה אחד, ומעשר בככור: למנויו. לאותם שנמנו בדמי לקיחתו כדכתיב (שמות י"ב) איש לפי אכלו תכוסו:

ו. א. קדשי קדשים. כאילו נשחטו בצפון. דכתיב (שם כ') וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמך, כולו כשר לעולה וכולו כשר לשלמים, ואע"ג דעולה טעונה צפון ואין שלמים טעונים צפון: מחצי המזבח ולצפון בצפון. דמשמע ליה חציו לעולותיך וחציו לשלמך. דאי סלקא דעתך כולו לעולה כשר, השתא כולו לעולה אמרת דכשר, כולו לשלמים ששחיטתן בכל מקום מיבעיא. ואידך, איצטריך, סלקא דעתך אמינא עולה דחיק לה מקום, שלא הוכשרו לה שאר הרוחות, ופעמים שהעולות מרובות וצר להם המקום, לפיכך הכשיר להם ראש המזבח, אבל שלמים דלא דחיק להו

ג. כל העולים למזבח,

עולין דרך ימין, ומקיפין ויורדין דרך שמאל,
חוץ מן העולה לשלשה דברים אלו,
שהיו עולים, וחוזרים לעקב.

ד. חטאת העוף כיצד היתה נעשית?

היה מולק את ראשה ממול ערפה, ואינו מבדיל;
ומזה מדמה על קיר המזבח.
שירי הדם היה מתמצה על היסוד.
אין למזבח אלא דמה, וכלה לפניהם.

ה. עולת העוף כיצד היתה נעשית?

עלה בכבש, ופנה לסוכב,
בא לו לקרן דרומית מזרחית,
היה מולק את ראשה ממול ערפה, ומבדיל.
וממזה את דמה על קיר המזבח.

נטל את הראש,

והקיף בית מליקתו למזבח,
וספגו במלח, וזרקו על גבי האשים.

בא לו לגוף,

והסיר את המראה, ואת הנוצה,
ואת בני מעים היוצאים עמה,

והשליכן לבית הדשן,

שסע, ולא הבדיל;
ואם הבדיל — פשר.
וספגו במלח, וזרקו על גבי האשים.

ו. לא הסיר —

לא את המראה, ולא את הנוצה,
ולא את בני מעים היוצאין עמה, ולא ספגו במלח;
כל ששנה בה מאחר שמצה את דמה —
כשרה.

הבדיל בחטאת, ולא הבדיל בעולה —
פסול.

מזה דם הראש, ולא מזה דם הגוף —
פסולה.

מזה דם הגוף, ולא מזה דם הראש —
כשרה.

ז. חטאת העוף שמלקה שלא לשמה,

מזה דמה שלא לשמה,
או לשמה ושלא לשמה, או שלא לשמה ולשמה —
פסולה.

עולת העוף — כשרה,
ובלבד שלא עלתה לבעלים.

רבינו עובדיה מברטנורא

ח. עלה בכבש. לפי שעולת העוף נעשית למעלה, ולא כתיב בעולת העוף יסוד, אלא בחטאת העוף בלבד, ובבהמה איפכא, דחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה קרנות המזבח, ועולת בהמה למטה דכתיב (ש"ד) אל יסוד מזבח העולה, תלה היסוד בעולה: בא לו לקרן דרומית מזרחית. לפי שהיא קרובה לבית הדשן ששם משליך המוראה והנוצה: ממול ערפה. מול הרואה את ערפה. והוא אחורי הצואר. ואע"פ שלא נאמר בעולה מול עורף, למדנו בה מול עורף מחטאת: ומבדיל. חותך שני סימנים. דמדכתיב בחטאת העוף ולא יבדיל, למדנו שבעולת העוף מבדיל: והקיף בית מליקתו למזבח. מקרב ודוחק בית המליקה בקיר המזבח כדי שיתמצה הדם: ספגו במלח, לשון שאיבה ולקחה, כמו סופג את הארבעים. אף כאן נותן עליו מלח כדי שיהא הראש מושך ומקבל המלח. פירוש אחר, ספגו בגימ'ל כמו סופקו בקו"ף, לשון ויספוק את כפיו (במדרש כ"ד): מוראה, זפק: נוצה, קורד בו כמין ארובה ונוטל כל העור והנוצה שכנגד הזפק עם הזפק ומשליך: שסע, את העוף בין אגפים ולא היה מבדיל:

י. הבדיל בחטאת. שמלק שני סימנים בחטאת: או לא הבדיל בעולה. שמלק בה סימן אחד: פסול. דכל שינוי שהוא לפני עבודת הדם פסול: ולא מיצה דם הגוף פסולה, דעיקר דמים בגוף הוא דשכחי:

י. חטאת העוף שמלקה שלא לשמה. מליקה בעוף במקום שחיתה בבהמה. ומיצוי בעוף במקום זריקת הדם בבהמה. והמחשבה הפוסלת בשחיתה וזריקת דם בבהמה, פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף: עולת העוף כשרה. כדתנן בריש פרק קמא גבי בהמה, כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם

ג. ומקיפים דרך שמאל. מקיפים את המזבח בשביל צרכי עבודה. כגון למתן דמי חטאות ולסידור מערכה או להפך אברים בצנורא, ויורדים במערבו של כבש שהוא שמאל העולין למזבח בעלייתו: חוץ מן העולה לג' דברים אלו. הנעשים בקרן מערבית דרומית, שהן ניסוך המים והיין ועולת העוף, שכשהוא עולה למזבח פונה לסוכב לשמאל באותה הקרן וכשגמר חזרו על עקב דרך עלייתו. בניסוך המים והיין, שמא יתעשנו בעשן המזבח בעוד שהוא פונה דרך ימין ומקיף לשמאל ויפיגו טעמן וריחן, ואנן בעינן תמימים יהיו לכם ונסכיהם שיהיו הנסכים תמימים. ועולת העוף נמי שמא תתעשן ותמות:

ד. היה מולק את ראשה. אוחז שתי גפיה בשתי אצבעותיו זרת וקמיצה של ידו השמאלית, והעוף על גבי ידו ופניו של עוף לצד גב ידו שיהיה העורף למעלה, ומותח צוארו הגרון על רוחב של שתי אצבעותיו אצבע ואמה. ומולק בצפרו. וזו אחת מעבודות קשות שבמקדש: ואינו מבדיל. הראש מן הגוף. אלא חותך שדרה ומפרקת ורוב בשר עמו עד שמגיע לושט או לקנה ונוטל סימן אחד לבדו ומולק, כדכתיב ולא יבדיל: ומזה מדמה. אוחז בעוף ומזה. שלא היה מזה לא בכלי ולא באצבע אלא בגופו של עוף: היה מתמצה. שמקרב בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד. דבחטאת העוף כתיב (ויקרא ה') והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימזה אל יסוד המזבח, איהו קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד, הוי אומר זה קיר התחתון, דהיינו מן החוט ולמטה. דאי קיר העליון, דהיינו מן החוט ולמעלה, פעמים שהיה מתמצה לסוכב, כגון שעושה למעלה מן הסוכב שהחוט למטה מן הסוכב אמה:

אָחד חטאת העוף, ואָחד עולת העוף,
שְׁמֶלֶק וְשִׁמְצָה דָּמָן,
לֶאֱכֹל דָּבָר שְׁדָּרְכוּ לֶאֱכֹל,
לְהַקְטִיר דָּבָר שְׁדָּרְכוּ לְהַקְטִיר,
חוּץ לַמִּקְוָמוֹ —
פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת;
חוּץ לְזִמְנוֹ —
פָּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת,
וּבִלְבָד שִׁיקָרְבַּת הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ.
כִּיצַד קָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ:
מֶלֶק בְּשִׁתְיָקָה, וּמִצָּה הֶדֶם חוּץ לְזִמְנוֹ;
אוֹ שְׁמֶלֶק חוּץ לְזִמְנוֹ, וּמִצָּה הֶדֶם בְּשִׁתְיָקָה;
אוֹ שְׁמֶלֶק וּמִצָּה הֶדֶם חוּץ לְזִמְנוֹ;
זֶה הוּא שִׁיקָרְבַּת הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ.
כִּיצַד לֹא קָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ?
מֶלֶק חוּץ לַמִּקְוָמוֹ, וּמִצָּה הֶדֶם חוּץ לְזִמְנוֹ;
אוֹ שְׁמֶלֶק חוּץ לְזִמְנוֹ, וּמִצָּה הֶדֶם חוּץ לַמִּקְוָמוֹ;
אוֹ שְׁמֶלֶק, וּמִצָּה הֶדֶם חוּץ לַמִּקְוָמוֹ.
חֲטָאת הָעוֹף שְׁמֶלֶקָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה,
וּמִצָּה דָּמָה חוּץ לְזִמְנָה;
אוֹ שְׁמֶלֶקָה חוּץ לְזִמְנָה, וּמִצָּה דָּמָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה;
אוֹ שְׁמֶלֶקָה, וּמִצָּה דָּמָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה;
זֶה הוּא שְׁלֹא קָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ.
לֶאֱכֹל כְּזִית בַּחוּץ וְכִזִּית לְמַחֵר;
כְּזִית לְמַחֵר וְכִזִּית בַּחוּץ;
כְּחֻצֵי זֵית בַּחוּץ וְכְחֻצֵי זֵית לְמַחֵר;
כְּחֻצֵי זֵית לְמַחֵר וְכְחֻצֵי זֵית בַּחוּץ —
פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: זֶה הַפֶּלֶל:

אִם מִחֲשֶׁבֶת הַזִּמְן קָדְמָה לְמִחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם —
פָּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת;
וְאִם מִחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמִחֲשֶׁבֶת הַזִּמְן —
פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.
וְחֻצֵּי אֲוִמִּים:
זֶה וְזֶה פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.
לֶאֱכֹל כְּחֻצֵי זֵית וְלְהַקְטִיר כְּחֻצֵי זֵית —
כָּשֶׁר;
שֶׁאִין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין.

פרק שביעי

א. חֲטָאת הָעוֹף שֶׁעָשְׂתָה לְמִטָּה,
כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת לְשֵׁם חֲטָאת —
כָּשֶׁרָה;
כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת לְשֵׁם עוֹלָה,
כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם חֲטָאת,
כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה —
פָּסוּלָה.
עָשְׂתָה לְמַעֲלָה כְּמַעֲשֵׂה כָלָם — פָּסוּלָה.
ב. עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעָשְׂתָה לְמַעֲלָה,
כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה —
כָּשֶׁרָה;
כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם חֲטָאת — כָּשֶׁרָה,
וּבִלְבָד שְׁלֹא עָלְתָה לְבָעֵלִים;
כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת לְשֵׁם עוֹלָה,
כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת לְשֵׁם חֲטָאת —
פָּסוּלָה.
עָשְׂתָה לְמִטָּה כְּמַעֲשֵׂה כָלָן — פָּסוּלָה.

רבינו עובדיה מברטנורא

כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת לְשֵׁם עוֹלָה וְכוּ', פָּסוּלָה. דְּחֲטָאת שְׁלֹא לְשִׁמָּה פָּסוּלָה:
כְּמַעֲשֵׂה כוֹלָם. כְּלוּמַר כְּמַעֲשֵׂה אֶחָד מִכּוֹלָם הָאֲמֻרִים כֵּאֲנִי, וְאִפְּלוּ כְּמַעֲשֵׂה
חֲטָאת לְשֵׁם חֲטָאת, הוּאִיל וְעָשְׂתָה לְמַעֲלָה פָּסוּלָה:
ב. עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעָשְׂתָה לְמַעֲלָה, כִּהְלַכְתָּהּ שֶׁהִיא נַעֲשִׂית לְמַעֲלָה: כְּמַעֲשֵׂה
עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, אִף עַל פִּי שִׁשְׁנָה בְּמִלְּיקָתָהּ שְׁלֹא הִבְדִּיל, וּמִן הָרִיחַ הִיא
לוֹ לְהִבְדִּיל, אִפְּלוּ הִכִּי כִשְׂרָה: כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם חֲטָאת כִשְׂרָה. דְּכָל
הַזִּבְחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שְׁלֹא לְשֵׁם כִשְׂרָה אֵלָּא שְׁלֹא עָלוּ לְבָעֵלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ
מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחֲטָאת: עָשְׂתָה לְמִטָּה כְּמַעֲשֵׂה כוֹלָן. כְּמַעֲשֵׂה אֶחָד מִכּוֹלָן,
וְאִפְּלוּ כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה: פָּסוּלָה. הוּאִיל וְעָשְׂתָה לְמִטָּה פָּסוּלָה:

חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחֲטָאת: לֶאֱכֹל דָּבָר שְׁדָּרְכוּ לֶאֱכֹל. חֲטָאת
הָעוֹף: לְהַקְטִיר דָּבָר שְׁדָּרְכוּ לְהַקְטִיר. עוֹלַת הָעוֹף: שְׁלֹא לְשִׁמָּה. אֵין
מוֹצִיא עוֹלָה מִיִּדֵּי פָּגוּל, לְפִי שֶׁהִיא כִשְׂרָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה, וְכוֹלָה מִתְּנִיתִין
מִפְּרוּשָׁתָה לְעֵיל פָּרָק ב':

ז. חֲטָאת הָעוֹף שֶׁעָשְׂתָה לְמִטָּה, מִחוּט הַסְּקָרָה, כִּהְלַכְתָּהּ שֶׁהִיא
נַעֲשִׂית לְמִטָּה, כְּדֹאמְרִין בְּפָרָקִין דְּלַעֲיִל: כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת, בַּהֲזָאָה וּמִצְוִי:
וְלִשְׁם חֲטָאת, אִף עַל פִּי שִׁשְׁנָה בְּסֹדֶר מִלְּיקָה כְּגוֹן שְׁמֶלֶק וְהִבְדִּיל, וְבַחֲטָאת
נֶאֱמַר וְלֹא יִבְדִּיל: כִשְׂרָה, הוּאִיל וְנַעֲשִׂית לְמִטָּה וּבִשְׂאֵר עֲבוּדוֹת כִּהְלַכְתָּהּ:

שָׁאֵף עַל פִּי שְׁשֹׁנָה אֶת שְׁמָה לְדָבָר שָׁאִין בּוֹ מַעֲלָה, שְׂיִמְעֵלוּ בָּהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא,

אִם אָמַרְתָּ בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים שְׂשַׁחֲטֵן בְּדָרוֹם,

וּשְׂחָטֵן לְשֵׁם קֳדָשִׁים קָלִים,

שָׁכַן שְׁנָה אֶת שְׁמֵן בְּדָבָר שֵׁשׁ בּוֹ אָסוּר וְהִתֵּר;

תֹּאמַר בַּעֲוֹלָה שְׁשֹׁנָה אֶת שְׁמָה בְּדָבָר שֶׁכָּלוּ הִתֵּר?

ה. מֶלֶךְ בְּשִׁמְאָל, אוֹ בַלְיָהּ,

שְׂחָט חֲלִין בְּפָנִים, וְקֳדָשִׁים בַּחוּץ —

אִינָן מִטְמְאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

מֶלֶךְ בְּסִכִּין,

מֶלֶךְ חֲלִין בְּפָנִים וְקֳדָשִׁים בַּחוּץ,

תּוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ, וּבְגֵי יוֹנָה שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ,

שְׂיִבֵּשׁ גִּפְהָ, וְשִׁנְסָמִית עֵינָהּ, וְשִׁנְקָטְעָה רִגְלָהּ —

מִטְמָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

זֶה הַכֶּלֶל:

כָּל שֶׁהִיָּה פְסוּלָה בְּקִדְשׁ —

אִינָה מִטְמָאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

לֹא הִיָּה פְסוּלָה בְּקִדְשׁ —

מִטְמָאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

וְכָל הַפְּסוּלִים שְׂמָלָקוּ —

מְלִיקָתָן פְּסוּלָה, וְאִינָן מִטְמְאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

ג. וְכָלֵן אִינָן מִטְמְאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה וּמוֹעֲלִין בָּהֶן;

חוּץ מִחֻטָּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָה לְמִטָּה,

כְּמַעֲשֵׂה חֻטָּאת לְשֵׁם חֻטָּאת.

ד. עוֹלֹת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָה לְמִטָּה,

כְּמַעֲשֵׂה חֻטָּאת לְשֵׁם חֻטָּאת —

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: מוֹעֲלִין בָּהּ.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: אֵין מוֹעֲלִין בָּהּ.

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

מָה אִם חֻטָּאת שָׁאִין מוֹעֲלִין בָּהּ לְשִׁמָּה,

כְּשֶׁשְׁנָה אֶת שְׁמָה — מוֹעֲלִין בָּהּ;

עוֹלָה שְׂמוֹעֲלִין בָּהּ לְשִׁמָּה,

כְּשֶׁשְׁנָה אֶת שְׁמָה — אִינּוּ דִין שְׂיִמְעֵלוּ בָּהּ?

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא,

אִם אָמַרְתָּ בַּחֻטָּאת שְׁשֹׁנָה אֶת שְׁמָה לְשֵׁם עוֹלָה,

שָׁכַן שְׁנָה אֶת שְׁמָה לְדָבָר שֵׁשׁ בּוֹ מַעֲלָה;

תֹּאמַר בַּעֲוֹלָה שְׁשֹׁנָה אֶת שְׁמָה לְשֵׁם חֻטָּאת,

שָׁכַן שְׁנָה אֶת שְׁמָה לְדָבָר שָׁאִין בּוֹ מַעֲלָה?

אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

וְהִרִי קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים שְׂשַׁחֲטֵן בְּדָרוֹם,

וּשְׂחָטֵן לְשֵׁם קֳדָשִׁים קָלִים יוֹכִיחוּ,

שָׁכַן שְׁנָה אֶת שְׁמֵן לְדָבָר שָׁאִין בּוֹ מַעֲלָה,

וּמוֹעֲלִין בָּהֶן;

אֵף אֶתָּה אַל תִּתְמָה עַל הָעוֹלָה,

רבינו עובדיה מברטנורא

שְׂכוּלוֹ הִיתֵר. בַּחֻטָּאת הָעוֹף שָׁאִין בּוֹ צַד מַעֲלָה. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: ה. מֶלֶךְ בְּשִׁמְאָל. דְּמִלִּיקְתוֹ פְּסוּלָה. שְׂכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֲצַעֲב וְכַהֲנָה אִינוּ אֵלָּא שֶׁל יָמִין: אוֹ בַלְיָהּ. דֹּאִין מְלִיקָה בַלְיָהּ, דְּרַחֲמָנָא אִמְר (וּקְרָא ד', ל"ח) בְּיוֹם צוּתוֹ: אִינָן מִטְמְאִין. הוֹאִיל וּפְסוּלָן בְּקוֹדֶשׁ וְהֵאֱמַר מְלִיקָה דִּידְהוּ שֶׁאִם עָלוּ לֹא יִדְרוּ: שְׂחָט חוֹלִין בְּפָנִים וְקֳדָשִׁים בַּחוּץ אִין מִטְמְאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה. וְאֵעִיף שְׂאִסוּרִים בְּאִכְלָה: מֶלֶךְ בְּסִכִּין. לֹא מְלִיקָה הִיא וְלֹא שְׂחִיטָה הִיא, דְּהֵא מְלִיקָה בְּצִפּוֹרִין הִיא בְּעֶצְמוֹ שֶׁל כֹּהֵן: מֶלֶךְ חוֹלִין בְּפָנִים. דְּלֹא שִׁיךְ מְלִיקָה בְּחוֹלִין אֵלָּא בְּקֳדָשִׁים בְּפָנִים, וְהַמּוֹלֵךְ חוֹלִין בְּכָל מְקוֹם אוֹ קֳדָשִׁים בַּחוּץ הוּא כְּאִילוּ נִחוּר אוֹ מַעֲקָר, וְאִין אוֹתָהּ מְלִיקָה מוֹצִיָּא מִיַּד נְבִילָה: תּוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ, תּוֹרִים גְּדוּלִים, כְּשֵׁרִים, קִטְנִים פְּסוּלִים. בְּנֵי יוֹנָה, קִטְנִים כְּשֵׁרִים, גְּדוּלִים פְּסוּלִים: וְשִׁיבֵשׁ גִּפְהָ, דְּמַחוּסֵר אֲבָר פְּסוּל אֵף בְּעוֹפוֹת. דְּהֵא דְקִי"ל אִין תְּמוֹת וְזִכְרוֹת בְּעוֹפוֹת, הֵנִי מִלִּי כְּגוֹן דּוֹקִין שְׁבַעִין שָׁאִין מוֹמֵן נִיכֵר, אֲבָל מַחוּסֵר אֲבָר, הִקְרִיבָהּ נָא לְפָחֶתָךְ (מְלָאכִי א', ח): מִטְמָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה. דְּלֹא הֵאֱמַר מְלִיקָה דִּידְהוּ לְמִידִּי, שֶׁאֲפִילוּ עָלוּ יִדְרוּ: כָּל שָׁאִין פְּסוּלָן בְּקוֹדֶשׁ. שֶׁנֶּפְסָלוּ קוֹדֶשׁ שְׂבָאוֹ לְעוֹרָה, וְכָל שָׁאִין פְּסוּלָן בְּקוֹדֶשׁ אִמְרִין לְקַמֵּן בְּפֶרֶק הַמּוֹצֵחַ מִקְדָּשׁ, דָּאֵם עֲלֵה יִדֵּי. אֲבָל אוֹתָן שֶׁפְּסוּלָן בְּקוֹדֶשׁ כְּגוֹן הַקֳּדָשִׁים הָרְאוּיִין אֵלָּא שֶׁנֶּפְסָלוּ בְּעַבְדוּתֵיהֶן, אִין מִטְמְאִין. דְּהֵא הֵאֱמַר לֵהוּ מְלִיקָה דָּאֵם עָלוּ לֹא יִדְרוּ: כָּל הַפְּסוּלִים. כְּגוֹן זֶר, וְאוֹנֵן וְטָבוֹל יוֹם וּמַחוּסֵר כְּפוּרִים וְכָל אוֹתָן הַשְּׁנוּיִן בְּרִישׁ פֶּרֶק ב': וְאִינָן מִטְמְאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה. שֶׁאֵעִיף שָׁאִין מְלִיקָתָן מִתֵּר קֳדָשִׁים בְּאִכְלָה. מְכָל מְקוֹם מוֹצִיָּאֵת מִיַּד נְבִילָה:

ג. וְכָלֵן אִינָן מִטְמְאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה. אֵעִיף שֶׁנֶּפְסָלוּ, מְלִיקָתָן מִטְמְאוֹת מִיַּד נְבִילָה, וְאִין מִטְמְאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה כְּדִין נְבִילָה עוֹף טְהוֹר, שֶׁהָאִוְכֵלָה אֵעִיף שֶׁלֹּא נִגַּע בָּהּ, כְּגוֹן שֶׁתַּחֲבָהּ לוֹ חֲבִירוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה נִטְמָא טוֹמָאָה חֲמוּרָה לְטָמָא בְּגָדִים שְׁעָלוּ, אֲבָל אֵלּוּ אֵף עַל פִּי שָׁאִין מְלִיקָתָן מִתֵּרָתָן בְּאִכְלָה מִפְּנֵי הַפְּסוּל שֶׁאִירַע בָּהֶן, מְכָל מְקוֹם מִטְמְאוֹתָן מִיַּד נְבִילָה: וּמוֹעֲלִין בָּהֶן. הִנֵּהנָה מִהֵן בְּשׁוּה פְּרוּטָה מִבֵּיא קֶרֶבֶן מַעֲלָה כְּדִין כָּל נִהֲנָה מִן הַהִקְדָּשׁ, וְאִפִּילוּ חֻטָּאת, הוֹאִיל וְנִפְסָלָה וְלֹא הִיָּה בָּהּ שַׁעַת הִיתֵר לְכַהֲנִים, לֹא יֵצֵא מִיַּד מַעֲלָה: חוּץ מִחֻטָּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָה לְמִטָּה כְּמַעֲשֵׂה חֻטָּאת לְשֵׁם חֻטָּאת. דְּכֻשְׂרָה הִיא וִישׁ בָּהּ שַׁעַת הִיתֵר לְכַהֲנִים, וְשׁוֹב אִין בָּהּ מַעֲלָה אִפִּילוּ לֹזֶר:

ד. ר' אליעזר אוֹמַר מוֹעֲלִים בָּהּ. דְּהֵא עוֹלָה הִיא וְיָמִי הוֹצִיָּאָה מִמַּעֲלָתָהּ, וְהֵלָּא שַׁעַת הִיתֵר לְכַהֲנִים לֹא הִיָּה לָהּ: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר אִין מוֹעֲלִים בָּהּ. דְּכִיּוֹן דְּשִׁנָּה שְׁמָה וְעִשָׂה וּמְקוֹמָה לְשֵׁם חֻטָּאת, נַעֲשִׂית חֻטָּאת: וְמָה חֻטָּאת הָעוֹף שָׁאִין מוֹעֲלִים בָּהּ. כְּשֶׁשְׂחָטָה לְשִׁמָּה, שֶׁהִרִי נִאֲכַלָּה לְכַהֲנִים: שִׁנָּה אֶת שְׁמָה. נִפְסָלָה וְלֹא בָּאָה לְכָלֵל הִיתֵר: מוֹעֲלִים בָּהּ. דְּהֵא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גּוֹפִיָּה לֹא פְּלִיג עֲלֵיהּ: לְדָבָר שֵׁשׁ בּוֹ מַעֲלָה. לְשֵׁם עוֹלָה: שֶׁשְׂחָטֵן בְּדָרוֹם. לְשֵׁם שְׂלָמִים, יוֹכִיחוּ: שֶׁשִּׁנָּה שְׁמֵן וְעִשָׂהֵן לְדָבָר שָׁאִין בּוֹ מַעֲלָה. שְׂקִדְשִׁים קָלִים אִין מַעֲלָה אֵלָּא בְּאִמּוּרֵיהֶן: וּמוֹעֲלִים בָּהֶן. מִפְּנֵי שֶׁנֶּפְסָלוּ בְּשִׁנּוּי מְקוֹמָן וְלֹא הוֹצִיָּאֵת זִרְיָתָן מִיַּד מַעֲלָה: אִיסוּר וְהִיתֵר. קֳדָשִׁים קָלִים יֵשׁ בְּאִמּוּרֵיהֶן מִשּׁוּם מַעֲלָה וְאִין בְּבִשְׂרָן מִשּׁוּם מַעֲלָה: בְּדָבָר

קדשים ג בחודש

פרק שמיני

ו. מֶלֶק וְנִמְצָא טְרֵפָה —

רַבִּי מְאִיר אָמַר:

אֵינָהּ מִטְמְאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:

מִטְמְאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

אָמַר רַבִּי מְאִיר:

מָה אִם נָבֵלַת בְּהֵמָה,

שֶׁהִיא מִטְמְאָה בְּמִצֵּעַ וּבְמִשָּׁא —

שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת אֶת טְרֵפְתָּהּ מִטְמְאָתָהּ;

נָבֵלַת הָעוֹף שֶׁאֵינָהּ מִטְמְאָה בְּמִצֵּעַ וּבְמִשָּׁא —

אֵינוּ דִין שֶׁתֵּהָא שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת אֶת טְרֵפְתָּהּ מִטְמְאָתָהּ?

מַה מְצִינוּ בְּשְׁחִיטָתָהּ שֶׁהִיא מְכַשְׁרָתָהּ בְּאַכִּילָהּ,

וּמְטַהֶרֶת אֶת טְרֵפְתָּהּ מִטְמְאָתָהּ;

אֵף מְלִיקָתָהּ שֶׁהִיא מְכַשְׁרָתָהּ בְּאַכִּילָהּ —

תִּטְהַר אֶת טְרֵפְתָּהּ מִטְמְאָתָהּ.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר:

דִּיהָ כְּנָבֵלַת בְּהֵמָה —

שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶתָּהּ,

אֲבָל לֹא מְלִיקָתָהּ.

א. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּחִטָּאוֹת הַמִּתּוֹת,

אוּ בְשׁוֹר הַנִּסְקָל,

אֶפְלוּ אֶחָד בְּרִבּוֹא —

יָמוּתוּ כָּלָם.

נִתְעַרְבוּ בְשׁוֹר שֶׁנִּעְבְּדָהּ בּוֹ עֲבָרָה:

אוּ שֶׁהִמִּית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד,

אוּ עַל פִּי הַבְּעָלִים;

בְּרוֹבֶעַ, וּבְנִרְבֶּעַ,

וּבְמִקְצָה, וּבְנִעְבֹד,

וּבְאַתְנָן, וּבְמַחִיר,

וּבְכָל־אֵיִם, וּבְטְרֵפָה, וּבִיּוֹצֵא דָפֶן —

יָרְעוּ עַד שִׁסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ,

וְיָבִיא בְּדָמֵי הִפָּה שֶׁבָּהֶן מֵאוֹתוֹ הַמִּין.

נִתְעַרְבַּ בְּחֵלֶין תְּמִימִים —

יִמָּכְרוּ הַחֵלֶין לְצָרִיכֵי אוֹתוֹ הַמִּין.

ב. קָדְשִׁים בְּקָדְשִׁים, מִין בְּמִינוֹ —

זֶה יִקְרָב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא,

וְזֶה יִקְרָב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא.

רבינו עובדיה מברטנורא

פי עד אחד שאינו אסור להדיוט, לפי שאינו נסקל אלא על פי שני עדים; או על פי הבעלים, שבאו בעלים לב"ד והודו שהמית, דאפטר ליה מסקילה דמורה בקנס פטור, אבל לגבוה נאסר, דקיי"ל, ואם מן הצאן (ויקרא א', י'), להוציא את הנוגח: ורובע ונרבע, על פי עד אחד, או על פי הבעלים, או קודם שנגמר דינו, או שהיה אותו שהמית והרובע והנרבע [של] נכרי, שנאסר לגבוה ולא להדיוט: מוקצה, שהפרישוהו לקרבן לעבודה זרה, ונעבד נמי, שניהם מותרים להדיוט: באתנן ומחיר, כל הני חולין גינהו, וזבח אחד מעורב בהן, כולן ירעו, שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום, שמה זהו הזבח, והשוחט קדשים בחוץ חייב כרת, ולמכרן לצרכי עולות אי אפשר, שהרי פסולים: ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין, אם חטאת חטאת ואם עולה עולה, ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבכולן ויאמר, כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על המעות הללו: נתערב, זבח אחד בחולין כשרים הרבה: ימכרו החולין, כולן: לצריכי אותו המין, שהיה הזבח שנתערב בהן, ונמצאו כולן קדשים ממין אחד אלא שאין ידוע מי בעליו של כל אחד ואחד, שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו, ותקנתו, שיקריב כל אחד לשם מי שהוא ויאמר כשיקריב כל אחד, הרי הוא לשם בעלים שלו:

ב מין במינו, חטאת בחטאת, עולה בעולה, שלמים בשלמים, אלא שהן של בעלים הרבה: יקריב כל אחד לשם מי שהוא, ולא יזכיר שם אדם, והני מילי בקרבנות של נשים דלא בעי סמיכה, דכתיב (ויקרא א', א-ה) בני ישראל... וסמך, בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות, אבל בקרבן אנשים

ו אינה מטמאה בבית הבליעה, דמליקתה מטהרתה מיד נבלה: ר' יהודה אומר מטמאה בבית הבליעה, דסבירא ליה לר' יהודה דלא אהני שחיטה בעוף של חולין ולא מליקה בקדשים בטרפה בעוף להוציאה מידי נבילה: אינו דין שתהא שחיטתה כר', וכיון דילפת שחיטה מטהרת את הטרפה בעוף בחולין מק"ו, ילפינן מליקה קדשים מינה בבנין אב, מה מצינו בשחיטה כר', אף מליקה המכשרת באכילה תטהר טריפתה מטומאתה: רבי יוסי אומר דיה כר', כיון דלא אשכחן בהדיא דשחיטה מוציאה מידי נבילה בעוף, אלא מק"ו מנבלת בהמה אתה בא ללמוד, דיה שתהא כנבלת בהמה ששחיטתה מטהרתה מידי נבילה ולא מליקתה, דדיו לבא מן הדין להיות כנדון, ושלש מחלוקות בדבר, ר' מאיר סבר, אחד שחיטה ואחד מליקה מוציאה בעוף מידי נבילה, ור' יהודה סבר, בין שחיטה בין מליקה לא מהנו בטרפה בעוף להוציאה מידי נבלה, ור' יוסי סבר, שחיטה מהניא, מליקה לא מהניא, והלכה כר' יוסי:

ח א כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות, הכי קאמר, כל הזבחים שנתערבו בהם חטאות המתות או שור הנסקל: אפילו אחד בריבוא ימותו כולן, דכיון דנתערבו באיסורי הנאה אין תקנה לפדותם דנימא ירעו עד שיסתאבו, ולא בטלי ברובא, דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי, וחטאות המתות הן חמש, ואלו הן, ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ושכיפרו בעליה באחרת, ושעברה שנתה, אלו חמש חטאות מניחין אותן במקום סגור עד שימותו מאליהן, והן נקראין חטאות המתות: בשור שנעבדה בו עבירה, שהוא נפסל בה להקריבה, כגון שהמית את האדם על

קדשים בקדשים,

מין בשאינו מינו —

ירעו עד שיסתאבו, וימכרו,

ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה,

ובדמי היפה שבהן ממין זה,

ויפסיד המותר מביתו.

נתערבו בככור ובמעשר —

ירעו עד שיסתאבו,

ויאכלו בככור וכמעשר.

הפל יכולין להתערב,

חוץ מן החטאת ומן האשם.

ג. אשם שנתערב בשלמים —

ירעו עד שיסתאבו.

רבי שמעון אומר:

שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן.

אמרו לו:

אין מביאין קדשים לבית הפסול.

נתערבו חתיכות בחתיכות:

קדשי קדשים בקדשים קלים,

הנאכלין ליום אחד בנאכלים לשני ימים —

יאכלו כחמור שבהן.

ד. אברי חטאת שנתערבו באברי עולה —

רבי אליעזר אומר: יתן למעלן;

ורואה אני את בשר החטאת מלמעלן כאלו הוא עצים.

וחכמים אומרים:

תעבר צורתן ויצא לבית השרפה.

ה. אברין באברי בעלי מומין —

רבי אליעזר אומר:

אם קרב ראש אחד מהן —

יקרבו כל הראשין,

פרעו של אחד מהן —

יקרבו כל הפרעים;

וחכמים אומרים:

אפלו קרבו כלם, חוץ מאחד מהן —

יצא לבית השרפה.

רבינו עובדיה מברטנורא

קדשים קלים הנאכלים ליום אחד כגון שלמי תודה עם חתיכה של קדשים קלים הנאכלים לשני ימים ולילה אחד דהיינו שאר שלמים, בהא מורו רבנן לר"ש דיאכלו כחמור שבהן, דמאי אית ליה למיעבד:

ד אברי חטאת, שבשרה נאכל לכהנים: שנתערבו באברי עולה, שכולה כליל: יתן למעלן. יתן אברי התערובת כולן על העצים, וטעמא דר' אליעזר, דאמר קרא (ויקרא ב') כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה, והכי משמעו דקרא, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו, ולא תקטירו כל שממנו אשה לה, דהיינו השירים של קרבן. קרבן ראשית תקטירו מן השאור והדבש לה, שתי לחם מן השאור ודבש מן הביכורים מפרי העץ שהם תאנים ותמרים. ואל המזבח דרשין ליה בין אשור ודבש בין אשיריים, לרית ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים. והיינו דקאמר ורואה אני את בשר חטאת כאילו הן עצים: וחכמים אומרים תעובר צורתן, כלומר יניח אותן עד שיפסלו ויצאו לבית השרפה כשאר פסולי המוקדשים, ואינו מעלן למזבח, דהא עבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו, וחטאת דאימוריו קרבים לאישים הרי הבשר בכל תקטירו. והלכה כחכמים:

ה אברים באברי בעלי מומים, אברים כשרים שנתערב בהן אבר אחד של בעלי מומין, ובא כהן שאינו יודע בתערובתן והקריב אחד מן הראשין, יקרבו כל הראשין לכתחלה, דתלינן איסורא בההוא דקרב, והנך כולו כשרים נינהו. ובגמרא מפרש דלא שרי ר' אליעזר אלא להקריב שנים שנים, דודאי חד מהנך זוג דהיתירא הוא וניתנה הקרבה זו ליקרב משום ההוא דהיתיר, ואי משום ההוא דספק איסור איכא למתליה באותו שקרב תחלה קודם שנמלך, אבל אחד אחד שמא לא נתנה הקרבה זו ליקרב אפילו לר' אליעזר דילמא האי דאיסורא הוא: חוץ מאחד, חוץ מזוג אחד, הכי מפרש לה בגמרא. דבחד גרידא מודה ר' אליעזר דלא ניתנה הקרבה זו ליקרב, כדאמרן:

דבעי סמיכה, לא: מין בשאינו מינו ירעו, שאי אפשר בהקרבה, שחלוקין במתן דמים או בהקטרותן או באכילתן: ויפסיד המותר מביתו, שאם מכר אחד מהן בשנים והאחר באחד, צריך להביא מכל מין בשנים, כיון שאין ידוע מאיזה מין הוא אותו שנמכר בשנים, ונמצא מפסיד אחד מביתו: נתערבו בככור ובמעשר, בהמה, שאין להם פדיון שתחול קדושתו על דמיהן ויצאו הן לחולין, אלא נאכלין במומן, הבכור נאכל לכהנים והמעשר לבעלים: כולן ירעו עד שיסתאבו, שיפול בהן מום, ויאמר, כל מקום שהוא הזבח יתחלל על המעות הללו, ומותרים לאכלן, ובלבד שיאכלו בתורת בכור ומעשר, שלא ימכרום באטליז ולא ישקלם בליטרא. ומדמי הזבח יקריב מינו של זבח: הכל יכולים להתערב, כלומר אם נתערבו יש ספק בתערובתן: חוץ מן החטאת עם האשם, שהחטאת לעולם אינה איל, ואשם אינו אלא איל, ואי אשם מצורע ואשם נזיר הוא שהן באים כבשים, מכל מקום הן זכרים, והחטאת אינה באה אלא נקבה, אבל חטאת ועולה מתערבים, כגון שעיר נשיא בשעיר עזלת נדבה, וכל שכן חטאת ושלמים, שהכל קרב שלמים בין זכרים בין נקבות, וכן איל של עזלת נדבה באשם:

ג אשם שנתערב בשלמים, שמתן דמו של אשם ושלמים שוה: שניהם ישחטו בצפון, דשלמים שחיתתן בכל מקום ויכולים נמי לשוחטין בצפון במקום ששוחטים האשם: כחמור שבהן, לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה, ולא כשלמים הקלים שנאכלים בכל העיר לכל אדם לשני ימים ולילה אחד, ובעל השלמים יצא ידי נדרו, דהא שלמים לשמן הן קרבין, שמקריב כל אחד לשם מי שהוא: אין מביאין קדשים לבית הפסול, שממעט את אכילת שלמים בין באוכליהן בין בזמן אכילתן ומביאין ליד נותר, אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרין גבי קדשים בקדשים מין בשאינו מינו, ויביא בדמי היפה שבהן כו', ואין הלכה כר"ש: חתיכות בחתיכות, אם נתערבו חתיכת קדשי קדשים בחתיכה של קדשים קלים, או חתיכה של

- ו. דם שנתערב במים —
אם יש בו מראה דם פשר.
נתערב ביין —
רואין אותו כאלו הוא מים.
נתערב בדם בהמה, או בדם חיה —
רואין אותו כאלו הוא מים.
רבי יהודה אומר:
אין דם מבטל דם.
ז. נתערב בדם פסולין —
ישפך לאמה.
בדם תמצית — ישפך לאמה.
רבי אליעזר מכשיר.
אם לא נמלך, ונתן — פשר.
ח. דם תמימים בדם בעלי מומים —
ישפך לאמה.
כוס בכוסות —
רבי אליעזר אומר:
קרוב כוס אחד —
יקרבו כל הכוסות.
ז. דם תמימים בדם בעלי מומים —
ישפך לאמה.
כוס בכוסות —
רבי אליעזר אומר:
קרוב כוס אחד —
יקרבו כל הכוסות.

רבינו עובדיה מברטנורא

ח. דם תמימים שנתערב בדם בעלי מומים, ישפך לאמה. ובהא לא פליג ר' אליעזר, דעובר בזריקתן משום לא תקריבו: נתערב כוס בכוסות, כוס דם של בעל מום בכוסות של דם כשר, ואין ידוע איזהו כוס של דם בעל מום: ר' אליעזר אומר אם קרב אחד מהם כו', כדרך שנחלקו באברים ואברי בעלי מומים, כך נחלקו בכוסות, וכדפרישנא לעיל. וצריכא לאפלוגי בתרוייהו, דאי אשמועינן באברים, בהא קאמר רבי אליעזר יקרבו משום דאתעבידא כפרתן בהכשר, דהיינו זריקת דמן שהיא עיקר כפרה, אבל גבי כוס בכוסות דעיקר כפרה בקלקול, אימא לא, צריכא:

ט. הנתנין למטה, מחוט הסקרא. כגון דם עולה ואשם ושלמים ובכור ופסח ומעשר, שנתערבו בדם חטאת שהוא ניתן למעלה: ר' אליעזר אומר יתן למעלה, מתנות חטאת, ואע"פ שדם התחתונים מעורב בו, הואיל ואינו מתכוין לתת התחתונים למעלה רואה אני אותם כאילו הם מים. ומפני שמצוה להקדים עליונים לתחתונים, שכל החטאות קודמות לעולות, הלכך נותן למעלה תחלה ואח"כ למטה, ונתנית מטה תעלה לו לשפיכת שיריים של חטאת ולהתחלת מתנות עולה: ישפכו לאמה, דלית להו רואים: ואם לא נמלך ונתן כשר, דהא ניתן ממנו למעלה, ואין הלכה כר' אליעזר:

י. הנתנין במתנה אחת, בגמרא מפרש כגון כוס דם בכור שנתערב בכוס דם מעשר: ינתנו מתנה אחת, מכל כוס וכוס יתן, מתנה אחת מכוס זה ומתנה אחת מכוס זה: מתן ארבע במתן ארבע, כגון דם עולה בדם שלמים או בדם אשם, ששניהם טעונים שתי מתנות שהן ארבע ושניהם תחתונים: מתן ארבע במתן אחד, כגון עולה בבכור ששניהם תחתונים: רבי אליעזר אומר ינתנו במתן ארבע, ורואה אני את מתנות היתירות הניתנות מדם הבכור כאילו הם מים, ואין זה כל תוסף: במתנה אחת, שלא יעבור על כל תוסף, וידי עולה יצא, דכל הנתנים על מזבח החיצון שנתן במתנה אחת כיפר:

ו. אם יש בו מראה דם כשר, והני מילי כשנפלו המים לתוך דם של קדשים, אבל אם נפל דם של קדשים לתוך מים, אמרינן קמא קמא בטיל, ואפילו יש בו מראה דם פסול: נתערב ביין, שהוא אדום: רואין אותו כאילו הוא מים, ואם היה דם זה ניכר באותן המים, כשר: בדם בהמה, של חולין: רואין אותו, דם של חולין כאילו הוא מים, ואם היה מראה אדמומית של דם הכשר ניכר בהם, כשר, ואע"פ שהדם הפסול מרובה עליו הרבה: אין דם מבטל דם, דמין במינו לרבי יהודה לא בטיל, ואפילו טפה לתוך כלי גדול, אע"פ שאילו היה הדם מים, אין הדם הכשר ניכר בהם, אפילו הכי כשר לזריקה, ואין הלכה כר' יהודה:

ז. נתערב בדם הפסולים, כגון בדם שנשחט לחוץ לזמנו: ישפך לאמה, לאמת המים העוברת בעזרה ויורדת לנחל קדרון, ולא אמרינן רואים אותו כאילו הוא מים ואם דם הכשר ניכר בהם יורק, דגזרינן דלמא אתי לאכשורי דם פסולים בעיניהו, וכן דם התמצית, דמדאורייתא דם התמצית לא חזי לכפרה, דכתיב (ויקרא י"ז) כי נפש כל בשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר, דם שהנפש יוצאה בו מכפר, ושארין הנפש יוצאה בו אינו מכפר, וגזרינן על דם הנפש שנתערב בדם התמצית, דלמא אתי לאכשורי בזריקה דם התמצית בעיניה: רבי אליעזר מכשיר, לכתחלה בדם התמצית שנתערב עם דם הנפש, דסבר אין דם התמצית של בהמה מצוי להיות רבה על דם הנפש, הלכך אמאי נגזור, הוה ליה כנתערב דם החולין בדם הקדשים ולא גזרינן ביה מיד, וכשנתערב בדם פסולין דמלתא דשכיחא, לא פליג ר' אליעזר, ותנא קמא סבר פעמים שדם התמצית רבה על דם הנפש, הלכך גזר היכא דלא רבה אטו היכא דרבה, ומיהו היכא דלא נמלך הכהן בב"ד אם יתן מתערובת זו אם לאו ונתן מאליו, מודה ת"ק דכשר, דגזירה בעלמא היא ובדיעבד כשר, וכי אתי לאמלוך, אמרינן ליה לשופכו לאמה משום גזירה, והלכה כחכמים:

רבי אליעזר אומר:
אף האשם, שנאמר (ויקרא ו, ז):
"כזוֹטָאֵת כְּאִשָּׁם".

יב. חטאת שקבל דמה בשני כוסות:
יצא אחד מהן לחוץ —
הפנימי כשר.

נכנס אחד מהן לפני —
רבי יוסי הגלילי מכשיר בחיצון,
וחכמים פוסלין.

אמר רבי יוסי הגלילי:
מה אם במקום שהמחשבה פוסלת, בחוץ —
לא עשה את המשאר פיוצא;
מקום שאין המחשבה פוסלת, בפנים —
אינו דין שלא נעשה את המשאר פנוכנס?

נכנס לכפר, אף על פי שלא כפר —
פסול; דברי רבי אליעזר.
רבי שמעון אומר: עד שיכפר.
רבי יהודה אומר:
אם הכניס שוגג — כשר.

כל הדמים הפסולין שנחתנו על גבי המזבח —
לא הרצה הציץ אלא על הטמא,
שהציץ מרצה על הטמא,
ואינו מרצה על היוצא.

אמר לו רבי אליעזר:
והרי הוא עובר על "כל תגרע"?
אמר לו רבי יהושע:
והרי הוא עובר על (שם*) "כל תוסיף"?
אמר לו רבי אליעזר:
לא נאמר "כל תוסיף" אלא כשהוא בעצמו.
אמר לו רבי יהושע:
לא נאמר "כל תגרע" אלא כשהוא בעצמו.

ועוד אמר רבי יהושע:
כשנתת —
עברת על "כל תוסיף",
ועשית מעשה בידך;
וכשלא נתת —
עברת על "כל תגרע",
ולא עשית מעשה בידך.

יא. הנתנין בפנים שנתערבו עם הנתנין בחוץ —
ישפכו לאמה.
נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים —
כשר.

בפנים וחזר ונתן בחוץ —
רבי עקיבא פוסל, וחכמים מכשירים.
שהיה רבי עקיבא אומר:
כל הדמים שנכנסו לכפר בהיכל —
פסולין.
וחכמים אומרים: חטאת בלבד.

רבינו עובדיה מברטנורא

פוסלת בחוץ. כלומר, ומה חוץ, שהוא מקום שהמחשבה פוסלת בו שאם
חישב בשחיטה על מנת לזרוק דמה לחוץ, פסולה: לא עשה, אצל מוציא
מקצת דמה לחוץ את המשווייר בפנים כיוצא, כדאמריהו הפנימי כשר: מקום
שאינן המחשבה פוסלת בפנים. כלומר היכל שהוא מקום שאין מחשבה
פוסלת בו, שאם שחט על מנת ליתן את הנתנים בחוץ בפנים כשר, אינו דין
כר, ואין הלכה כר, יוסי הגלילי, ודוקא בדם הוא דאמרינן דאם יצא חוץ
לעזרה או נכנס בפנים להזות ממנו בהיכל נפסל, אבל בשר קדשים נהי דאם
יצא לחוץ נפסל ואסור באכילה, דכתיב (שמות כ"ב) ובשר בשדה טריפה, בשר
שיצא חוץ למחיצתו, דהיינו קדשי קדשים חוץ לעזרה וקדשים קלים מחוץ
לעיר, נעשה כאילו הוא בשר בשדה והרי הוא טריפה ולא תאכלו. מכל מקום
אם נכנס לפנים אל תוך ההיכל לא נפסל בשביל כן ומותר באכילה, דאמר
קרא אשר יובא מדמה לא תאכל, מדמה ולא מבשרה: עד שיכפר, בהיכל:
ר' יהודה אומר כר, והלכה כר: ואין הציץ מרצה על היוצא, ואע"ג
דפסולים שעלו לא ירדו, ארצויי מיהא לא ארצו, דכתיב בציץ (שם כ"ח) ונשא
אהרן את עון הקדשים, ובפרשת אמור כתיב כל איש אשר יקרב מכל זרעכם
אל הקדשים וגו' וטומאתו עליו, מה קדשים האמורים להלן בטומאה הכתוב
מדבר, אף עון קדשים האמורים בציץ בטומאה הכתוב מדבר:

ולא עשית מעשה בידך, ואינו דומה עושה מעשה, ליושב ואינו עושה
ואיסור בא מאלו, והלכה כרבי יהושע:

יא הנתנין בפנים כו' ישפכו לאמה, דלא אמרינן רואים, ואסור לשנות
את אלו מפני הכשרון של אלו, ורבי אליעזר דסבר אמרינן רואין, לא פליג
הכא. דהיכי לעבד, נתיב לחוץ והדר לפנים, כשם שמצוה להקדים עליונים
לתחתונים כך מצוה להקדים פנימי לחיצון, דפנימי חשוב, נתיב בפנים
והדר נתיב בחוץ, כיון דאיכא חטאת ואשם שאם נתערב דם בדמים
הפנימים לא מצי למימר יתן בפנים ואחר כך יתן בחוץ משום דמפסלי
חיצונים, לא פסיקא ליה, וא"ת לפסלינהו לחיצונים כדי להכשיר פנימים.
למפסלינהו בידים לא קאמר ר' אליעזר, ומוטב להמתין עד שקיעת החמה
ויפסלו מאלוהו וישפכו לאמה: נתן בחוץ, כהן שלא נמלך ונתן מתעורבת
זו בחוץ, כשר: ר' עקיבא פוסל, החיצון, שכל דמים החיצונים שנכנסו
לפנים נפסלו: וחכמים מכשירים, בכל הקרבנות, חוץ מחטאת החיצונה
דמיפסלא משום (ויקרא ו, כ"ג) וכל חטאת אשר יובא כו'. והלכה כחכמים:

יב יצא אחד מהן לחוץ, חוץ לעזרה: הפנימי כשר, ונתן ממנו מתנותיו
והקרבן כשר: וחכמים פוסלין, דכתיב (ויקרא ו) אשר יובא מדמה, ואפילו
מקצת דמה, פסול, מדלא כתיב את דמה: ומה אם במקום שהמחשבה

פרק תשיעי

א. המזבח מקדש את הראוי לו.

רבי יהושע אומר:

כל הראוי לאשים,

אם עלה — לא ירד, שנאמר (ויקרא ו, ב):

"וְהָיָה הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ",

מה עולה שהיא ראוי לאשים,

אם עלתה — לא תרד,

אף כל דבר שהוא ראוי לאשים,

אם עלה — לא ירד.

רבן גמליאל אומר:

כל הראוי למזבח,

אם עלה — לא ירד, שנאמר:

"וְהָיָה הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ",

מה עולה שהיא ראוי למזבח,

אם עלתה — לא תרד,

אף כל דבר שהוא ראוי למזבח,

אם עלה — לא ירד.

אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע,

אלא הדין והנסיכה,

שרבן גמליאל אומר: לא ירדו,

ורבי יהושע אומר: ירדו.

רבי שמעון אומר:

הזבח פשוט והנסיכה פסולה,

הנסיכה פשוט והזבח פסול,

אפלו זה וזה פסולין —
הזבח לא ירד, והנסיכה ירדו.

ב. ואלו אם עלו —

לא ירדו:

הלן, והטמא, והיוצא,

והנשחט חוץ לזמנו, וחוץ למקומו,

ושקבלו פסולים, וזרקו את דמו.

רבי יהודה אומר:

שנשחטה בלילה, שנשפך את דמה,

ושיצא דמה חוץ לקלעים —

אם עלתה, תרד.

רבי שמעון אומר: לא תרד,

שהיה רבי שמעון אומר:

כל שפסולו בקדש —

הקדש מקבלו;

לא היה פסולו בקדש —

אין הקדש מקבלו.

ג. אלו לא היה פסולו בקדש:

הרובע, והנרבע, והמקצה, והנעבד,

והאתנן, והמחיר,

והפלאים, והטרפה, והיוצא דפן,

ובעלי מומין.

רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין.

רבי חנינא סגן הפהנים אומר:

דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח.

רבינו עובדיה מברטנורא

הבאים בגלל עצמן, יצאו נסכים הבאים בגלל הזבח. הלכך בין שהזבח כשר והנסכים פסולים כגון שיצאו או נטמאו, בין שהזבח פסול והנסכים כשרים, דהואיל והן באים בגללו נפסלים עמו ובטלה תורת הקדש מהן: ואפילו זה וזה פסולים הזבח לא ירד. שהמזבח מקדשו: והנסכים ירדו. כיון שאין באים בגלל עצמן אינן דומיא דעולה ואין מזבח מקדשן. והלכה כר' יהושע:

ב. הלן. בין דם, בין אמורים שלנו לילה חוץ למזבח: ר' יהודה אומר שנשחטה בלילה כו' אם עלתה תרד. דכתיב (ויקרא ו, ב) זאת תורת העולה היא העולה, זאת היא העולה, הרי כאן שלשה מיעוטים, מיעט נשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים, שאם עלתה תרד: ר' שמעון אומר לא תרד. דדריש זאת תורת העולה, תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו. והלכה כר' יהודה:

ג. מכשיר בבעלי מומין. דאם עלו לא ירדו. ודוקא בדוקין שבעין וכיוצא בהן מכשיר ר' עקיבא, הואיל והן כשרים לכתחילה בעופות. אבל במחוסר אבר דפסול בעופות, לא: דוחה היה אבא את בעלי מומין. שאם עלו דוחה היה אותן כלאחר יד ולא היה מורידן דרך בזיון בפרהסיא, ובהא פליג אתנא קמא דאמר ירדו. והלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס:

אֲבָרִים שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ :
 קֹדֶם לַחֲצוֹת —
 יַחֲזִיר, וּמוֹעֵלִין בָּהֶן ;
 לְאַחַר חֲצוֹת —
 לֹא יַחֲזִיר,
 וְאִין מוֹעֵלִין בָּהֶן .

ז. כִּשֶּׁם שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶת הָרְאוּי לוֹ —
 בֶּךָ הַכֶּכֶשׁ מְקַדֵּשׁ .

כִּשֶּׁם שֶׁהַמִּזְבֵּחַ וְהַכֶּכֶשׁ מְקַדְּשִׁין אֶת הָרְאוּי לָהֶן —
 בֶּךָ הַכִּלִּים מְקַדְּשִׁים :
 כְּלֵי הַלֶּחַ מְקַדְּשִׁין אֶת הַלֶּחַ,
 וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַיָּבֵשׁ .
 אִין כְּלֵי הַלֶּחַ מְקַדְּשִׁין אֶת הַיָּבֵשׁ,
 וְלֹא מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַלֶּחַ .

כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּקְבּוּ :
 אִם עוֹשִׂים הֵם מַעֲיִן מְלֹאכֶתָן שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂין
 וְהֵם שְׁלָמִים —
 מְקַדְּשִׁין ;
 וְאִם לֹאוֹ —
 אִין מְקַדְּשִׁים .
 וְכֵלָן אִין מְקַדְּשִׁים אֲלֵא בְּקֹדֶשׁ .

ד. כִּשֶּׁם שֶׁאֵם עָלוּ — לֹא יִרְדּוּ,
 בֶּךָ אִם יִרְדּוּ — לֹא יַעֲלוּ .

וְכֵלָן שֶׁעָלוּ חַיִּים לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ — יִרְדּוּ .
 עוֹלָה שֶׁעָלְתָה חַיָּה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ — תִּרְדּוּ .
 שִׁחְטָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ —
 יִפְשִׁיט וַיִּנְתַּח בְּמִקְוָה .

ה. וְאֵלוֹ אִם עָלוּ — יִרְדּוּ :
 בֶּשֶׁר קָדָשִׁי קָדָשִׁים, וּבֶשֶׁר קָדָשִׁים קָלִים,
 וּמוֹתֵר הָעֶמֶר, וְשִׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים,
 וְשִׁירֵי מִנְחוֹת, וְהַקְטָרֹת .

הַצֶּמֶר שֶׁבְּרֹאשֵׁי כִבְשִׁים,
 וְהַשֶּׁעַר שֶׁבְּזִקְנֵי תִּישִׁים,
 וְהַעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַקְרָנִים, וְהַטְּלָפִים :
 בְּזִמָּן שֶׁהֵן מִחֻבְרִים —
 יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א, ט) :
 "וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֻּחַ" .
 פָּרְשׁוֹ —
 לֹא יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב, כז) :
 "וְעִשִּׂיתָ עֲלֵיתָּךְ הַבֶּשֶׁר וְהָדָם" .

ו. וְכֹלֶם שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ — לֹא יַחֲזִיר .
 וְכֵן גַּחְלַת שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ .

רבינו עובדיה מברטנורא

האש ששלטה בכולן ונשרפו ולא נעשו פחם אבל כעצים יבשים הם מתוכם :
 קודם לחצות ולאחר חצות . ילפינן מקרא דכתיב (ויקרא י, ב) כל הלילה עד הבוקר, ממשמע שנאמר כל הלילה איני יודע שעד הבוקר, אלא תן בוקר לבוקר של לילה, שאין צריכין להיות עוד על המוקד, ואיזה בקר נוסף על בוקר של לילה שאין צריכין להיות עוד על המוקד, זה חצות . דבוקר של לילה הוא עמוד השחר : ומועלין בהן . דאכתי בני מזבח נינהו : ואין מועלין בהן . דכיון דהוו מעוכלים הוו להו דבר שנעשית מצותו ואין מועלים בו :
 ז. הכבש מקדש . דכתיב (שמות מ, י) ומשחת את (המזבח) [מזבח העולה] וגו', את, לרבות את הכבש : הכלים מקדשים, דבכלים נמי כתיב (שם ל) כל הנוגע בהם יקדש : כלי הלח, קערות ומזרקות לדם וליין ולשמן : מדות היבש, שתי מדות של יבש היו שם, עשרון, וחצי עשרון : שהיו עושיין והן שלימים, שהיו עושים כשהן שלימים, ומיהו כל כלי שרת שנקבו או שנשברו אין מתקנין שבריהן אלא עושים אותן חדשים, וכן סכין שנפגם אין משחזין אותו להסיר הפגם, ובגדי כהונה שנתלכלכו אין מכבסין אותן אלא עושים חדשים ומניחין אלו לצורך פתילות של מנורה ושמחת בית השואבה, וכל כך למה, לפי שאין עניות במקום עשירות, ומזבח שנפגם פסול, וכל פגימה הפוסלת בסכין של שחיטה, פוסלת במזבח, וכל זמן שהמזבח פגום כל קדשים הנשחטין בעזרה כולם פסולין, דכתיב (שם כ) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, ואי אפשר לומר מקרא כמשמעו שהרי שחיטת קדשים בעזרה היא ולא על המזבח, אלא עליו, כלומר כל זמן שהוא שלם אתה זוכה ואין אתה זוכה כשהוא פגום, וכל קדשים הנמצאים בעזרה בשעה שהמזבח פגום

ד כשם שאם עלו לא ירדו, אכל הנך פסולין דתנן בהו לא ירדו קאי : כך אם ירדו, לאחר שעלו, לא יעלו עוד : וכולן שעלו חיים בראש המזבח, ר' עקיבא קאמר לה דמכשיר בבעלי מומין, ומודה שאם עלו חיים בראש המזבח ירדו, שאין המזבח מקדש בבעלי מומין חיים : עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד, בעולה כשרה מייר, ודברי הכל, ולא נקט לה אלא משום סיפא, ללמד שראש המזבח מקום ראוי להפשט ונתוח היכא דעבר ושחטה בראש המזבח : ה ואלו אם עלו ירדו, ואפילו הן כשרים וטהורים, משום דלא שייך בהו מזבח כלל : בשור קדשי קדשים כו', דלאכילה קיימי ולא למזבח : והקטורת, לא ראויה היא למזבח החיצון : הצמר שבראשי כבשים, גרסינן, ורישא דבבא אחרייתא היא, ובהדי עצמות וגידין קתני לה ומשפט אחד להם, הצמר שבראשי כבשים, של עולה, שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו, והכי אמרינן בשחיטת חולין (כ"ז ע"ב), מנין לרבות את הראש שכבר הותו בשחיטה שאע"פ שאינו בכלל הפשט ישנו בכלל הקטרה, תלמוד לומר את הראש, ויש צמר בגובה ראשו של כבש אצל ערפו, וכן השער שבזקן התישים בזמן שהן מחוברים, כולן עולים :
 ו. וכולם, בין פסולים שעלו דתנן בהו לא ירדו, בין עצמות וגידין שהעלן מחוברים ואכלתם האש : ופקעו מעל המזבח, לארץ, אסקלט"ר בלע"ז : לא יחזיר, אין צריך להחזיר : וכן גחלת שפקעה, אין צריך להחזיר : אברים שפקעו כו', אי דאית בהו ממש, שבשרם ניכר, אפילו לאחר חצות נמי יחזיר, דלא הוי עיכול, ואי דלית בהו ממש, שנשרפו כולן ונעשו גחלת, אפילו קודם חצות לא יחזיר, אלא הכא במאי עסקינן כגון שנתקשו מחמת

פרק עשירי

- א.** כל התדיר מחברו — קודם את חברו:
התמידים קודמין למוספין,
מוספי שבת קודמין למוספי ראש חדש,
מוספי ראש חדש קודמין למוספי ראש השנה,
שנאמר (במדבר כח, כג):
"מולבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד,
תעשיו את־אלה".
- ב.** וכל המקדש מחברו — קודם את חברו:
דם חטאת קודם לדם עולה,
מפני שהוא מרצה.
אברי עולה קודמין לאמורי חטאת,
מפני שהן כליל לאשים.
חטאת קודמת לאשם,
מפני שדמה נתן על ארבע קרנות ועל היסוד.
אשם קודם לתודה, ולאיל נזיר,
מפני שהוא קדשי קדשים.
התודה ואיל נזיר קודמין לשלמים,
מפני שהן נאכלין ליום אחד, וטעונים לחם.
שלמים קודמין לבכור,
מפני שהם טעונים מתן ארבע,
וסמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק.
ג. הבכור קודם למעשר,
מפני שקדשתו מרחם, ונאכל לכהנים.

- המעשר קודם לעופות,
מפני שהוא זבח,
ויש בו קדשי קדשים: דמו ואמוריו.
ד. העופות קודמין למנחות,
מפני שהן מיני דמים.
מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה,
מפני שהיא באה על חטא.
חטאת העוף קודמת לעולת העוף.
וכן בהקדשה.
ה. כל החטאות שבתורה קודמות לאשמות,
חוץ מאשם מצרע, מפני שהוא בא על ידי הכשר.
כל האשמות שבתורה באים בני שמים,
ובאין בכסף שקלים,
חוץ מאשם נזיר ואשם מצרע,
שהן באין בני שנתן ואינן באין בכסף שקלים.
ו. כשם שהן קודמים בהקרבתן —
כך הן קודמין באכילתן.
שלמים של אמש ושלמים של היום —
של אמש קודמין.
שלמים של אמש וחטאת ואשם של היום —
של אמש קודמין;
דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים:
החטאת קודמת, מפני שהיא קדשי קדשים.

רבינו עובדיה מברטנורא

קדשי קדשים. ואע"ג דקרנן עוף כולו קדשי קדשים, או חטאת או עולה, זבחים יש להן לחלק גבוה שני דברים, דמו ואמוריו, מה שאין כן לחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה, וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף, דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדמפרש ואזיל:
ד שהן מיני דמים. ומיני דמים כפרת מרובה: חטאת העוף קודמת לעולת העוף, דכתיב (ויקרא ה) והקריב את אשר לחטאת ראשונה, בנה בנין אב לכל החטאות שקודמות לעולה בין בבהמה בין בעוף: וכן להקדשה, כשהוא מפריש קנו, דהיינו שתי תורים או שני בני יונה, קורא שם לחטאת תחלה:
ה קודמות לאשמות. אם היה מחוייב חטאת ואשם ומביאן, חטאת קודמת. כדתנן שדמה נתן על ארבע קרנות ועל היסוד: מפני שהוא בא להכשיר. את המצורע לקדשים ולביאת מקדש. הלכך חשיבותא הוא לגביה, שהטהרה תלויה בו: ובאים בכסף שקלים. דכתיב (ויקרא ה) בערך כסף שקלים, באשם מעילות, ואתי אשם תלוי ואשם גזילות בגזירה שוה בערך בערך, ואשם שפחה חרופה גמר באיל איל: חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע. דכתיב בהו (במדבר י) כבש בן שנתו. ומדאיל בן שתי שנים בשתי סלעים, כבש בן שנה לאו בשתי סלעים הוא:
ו כך הם קודמים לאכילה, אכולהו דבני אכילה קאי, כגון חטאת לאשם, ואשם לתודה, ותודה לשלמים: שלמים. של קרבן אמש: וחכמים אומרים

אע"פ שנשחטו בכשרות, כולם פסולים. ואפילו שירי מנחות אינם נאכלים, דכתיב (ויקרא י) ואכלוה מצות אצל המזבח, מפי השמועה למדו בזמן שהמזבח שלם ולא בזמן שהוא פגום:

י א כל התדיר מחברו קודם את חברו. דכתיב מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד. מכדי כתיב מלבד עולת הבוקר, העשויה כבר משמע, מינה שמעינן דתמידין קודמין למוספין, אשר לעולת התמיד למה לי, פשיטא דעולת הבוקר עולת התמיד היא, אלא תלה לך טעם הקדמתה בתדירות כדי שתלמוד לשאר תדירין שיקדימו. דמשום היא גופה לא הוה צריך לפרושי:
ב דם חטאת קודם לדם עולה. אם שניהם שחוטין ועומדין ליזרק: שהוא מרצה. מכפר על חייבי כריתות שצריכים ריצוי גדול: אברי עולה קודמין. בהקטרות: לאימורי חטאת. אם נזרקו דמי שניהם: מפני שהן כליל. וצד ריבוי הוא זה למזבח: על ארבע קרנות. ואשם שתי מתנות שהן ארבע ולא על הקרנות: ועל היסוד, שפרכת שיירים. ובאשם לא מצינו שנאמר בו: מתן ארבע. שתי מתנות שהן ארבע, ובכור אינו טעון אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים ולא תנופת חזה ושוק:
ג ונאכל לכהנים. והמעשר אין לכהנים חלק בו אלא כולו נאכל לבעלים: מפני שהוא מין זבח. זביחת סכין. ועוף במליקה. וזבחים חשיבי: ויש בו

ז. ובכלם —
הַכֹּהֲנִים רִשְׁאִין לְשִׁנּוֹת בְּאַכִּילָתָן;
לְאַכֵּלָן צִלוּיִים, שְׁלֹקִים, וּמִבְשָׁלִים,
וְלִתֵּת לְתוֹכָן תִּבְלִי חֲלִין, וְתִבְלִי תְרוּמָה;
דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

ב. חטאת פסולה —
אֵין דְּמָה טְעוֹן כָּבוֹס;
בֵּין שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעֵת הַכֹּשֶׁר,
בֵּין שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעֵת הַכֹּשֶׁר.

אִיזוֹ הִיא שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעֵת הַכֹּשֶׁר?
שֶׁלָּנָה, שֶׁנִּטְמָאָה, וְשִׁינְיָאָה.
וְאִיזוֹ הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעֵת הַכֹּשֶׁר?
שֶׁנִּשְׁחָטָה חוּץ לְזִמְנָהּ, וְחוּץ לְמִקְוָמָהּ,
וְשֶׁקָּבְלוּ פְסוּלִין, וְזָרְקוּ אֶת דָּמָהּ.

ג. נתנו מן הצואר על הבגד —
אִינוֹ טְעוֹן כָּבוֹס.
מִן הַקֶּרֶן וּמִן הַיֶּסוֹד —
אִינוֹ טְעוֹן כָּבוֹס.

נִשְׁפָּךְ עַל הָרִצְפָּה וְאֶסְפוּ —
אִינוֹ טְעוֹן כָּבוֹס.
אֵין טְעוֹן כָּבוֹס,
אֶלָּא הֵדֶם שֶׁנִּתְקַבַּל בְּכָלִי וְרָאוּי לְהִזְיָהּ.

ח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן:
אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהָיָה מִתְחַלֵּק בַּעֲזָרָה —
אֵין אֹתָהּ צָרִיף לְשֹׂאֹל: "מָה הוּא"?
אֶלָּא: מוֹתֵר רִקִּיקִי מִנְחוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֵךְ שֶׁמֶן שֶׁל מִצְרַע.
אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהָיָה נֶתוּן עַל גְּבִי הָאֲשִׁים —
אֵין אֹתָהּ צָרִיף לְשֹׂאֹל: "מָה הוּא"?
אֶלָּא: מוֹתֵר רִקִּיקִי מִנְחוֹת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ;
שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן.
רַבִּי טַרְפוֹן אָמַר: מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן.

א. דָּם חטאת שֶׁנִּתְּנוֹ עַל הַבֶּגֶד —

הָרִי זֶה טְעוֹן כָּבוֹס.
אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנִאֲכָלוֹת,

פרק אחד עשר

א. דָּם חטאת שֶׁנִּתְּנוֹ עַל הַבֶּגֶד —
הָרִי זֶה טְעוֹן כָּבוֹס.
אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנִאֲכָלוֹת,

רבינו עובדיה מברטנורא

כ"ו, והלכה כחכמים, ותדיר ומקודש, כגון דם עולת תמיד ודם חטאת עומדים, זה תדיר וזה מקודש ממנו, דהא אמרן דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה, הא מלתא מיבעיא בגמרא ולא אפשריטא, ונראה דתדיר קודם:

ז. ובכולן, בכל הנאכלים: רשאים הכהנים לשנות באכילתן. כגון לאכלן צלוין, מבושלים ושלוקין. דבמתנות כהונה כתיב (שם י"ח) לך נתתם למשחה, לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים צלי שלוק ומבושל ובמטעמים ותבלין: **שלא יביא את התרומה לידי פסול.** לפי שהתבלין שבלעו טעם הקדשים אם יבואו לידי נותר הרי הן באזהרה משום טעם הקדשים שבלוע בהן:

ח. שהוא מתחלק. לאכילת כהנים: מותר ריקיקי מנחת ישראל. מנחת מאפה שבאה חלות ורקיקין. חלות בוללן, ורקיקין מושחן. ואמר ר' שמעון במסכת מנחות [דף ע"ה] מושחן כ"י [כ"ף יונית], ושאר השמן נאכל לכהנים: **מותר ריקיקי מנחת כהנים.** דמנחת כהנים כולה כליל, השמן שצף על גבה ונותר שאינו נבלע בה, שורפים אותו בפני עצמו: **ומותר מנחת כהן המשיח.** לפי ששמנה מרובה, שלשה לוגין לעשרון, ומתוך שהיא אפויה תחלה אין שמנה נבלע בפתייה וצריך להקטיר המותר בפני עצמו: **שאינ מתנדבים שמן.** לפיכך לא יעלה על דעתך שיהא השמן המתחלק או הנקטר נדבה: **ר' טרפון אומר מתנדבים שמן.** בפני עצמו. ואין פחות מלוג. ונשרף בפני עצמו. והלכה כר' טרפון. וכן הלכה שמתנדבים יין בפני עצמו ואין מתנדבים פחות משלשה לוגין, וזרקין אותו על גבי האשים ונשרף שם, ואע"ג דהוא מכבה אש המערכה ורחמנא אמר לא תכבה, הואיל ואינו מתכוין לכבות שרי, דכרבי שמעון קיימא לן דרבר

א. דם חטאת שֶׁנִּתְּנוֹ עַל הַבֶּגֶד. דכתיב (ויקרא ד') ואשר יזה מדמה וגו' תכבס במקום קדוש: **שנאמר במקום קדוש תאכל.** ובההוא ענינא כתיב: **ואחד הפנימית.** שדמן טעון הויה בפנים שאינן נאכלות: **שנאמר תורת החטאת.** ברישא דההוא ענינא כתיב: **תורה אחת לכל החטאות.** ודוקא חטאת בהמה. אבל דם חטאת העוף אינו טעון כבוס, דבההוא ענינא תשחט החטאת כתיב, פרט לחטאת העוף שאינה נשחטת:

ב. אין דמה טעון כבוס. דכתיב אשר יזה מדמה, מדם כשרה ולא מדם פסולה: **שעת הכושר.** לזריקה: **שלנה.** שלן דמה: **ושקבלו פסולין.** גרסינן. ולא גרסינן ושזרקו, דהא אפילו חטאת כשרה שניתן דמה על גבי הבגד לאחר זריקת הדם אינו טעון כיבוס, כדאמרין אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה:

ג. נתנו מן הצואר. של בהמה: **על הבגד.** אינו טעון כבוס. דכתיב אשר יזה, לא אמרתי אלא בראוי להזאה: **מן הקרן.** של מזבח: **ומן היסוד.** מן השיריים הראויים לישפך על היסוד, ואע"פ שלא נשפכו עדיין, דמאחר שניתן מתן דמה אין שיריים טעונים כבוס, דכתיב אשר יזה, פרט לזה שכבר הוזה מדמה: **אלא הדם שנתקבל בכלי.** מה טעם קאמר, מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כבוס, לפי שאין טעון כבוס אלא הדם שנתקבל בכלי: **וראויה להזאה.** למעוטי קבל פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי

- נָתַן עַל הָעוֹר עַד שְׁלֹא הִפְשֵׁט —
אֵינוֹ טֵעוֹן כָּבוֹס.
מִשֶּׁהִפְשֵׁט — טֵעוֹן כָּבוֹס;
דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
אֵף מִשֶּׁהִפְשֵׁט אֵינוֹ טֵעוֹן כָּבוֹס.
אֵינוֹ טֵעוֹן כָּבוֹס אֲלָא מְקוֹם הָדָם,
וְדָבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְקַבֵּל טִמְאָה, וְרָאוּי לְכָבוֹס.
ד. אֶחָד הִבְגֵּד וְאֶחָד הִשָּׂק וְאֶחָד הָעוֹר —
טֵעוֹנִין כָּבוֹס בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ,
וּשְׁבִירַת כְּלֵי חָרֶס — בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ,
וּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בְּכָלִי נִחֲשֵׁת — בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
זֶה חֹמֶר בַּחֲטָאֵת מְקַדְּשֵׁי קְדָשִׁים.
ה. בְּגָד שִׁיצָא חוּץ לְקַלְעִים —
נִכְנָס וּמִכְבָּסוֹ בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
נִטְמָא חוּץ לְקַלְעִים —
קוֹרְעוֹ, וְנִכְנָס וּמִכְבָּסוֹ בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
- כְּלֵי חָרֶס שִׁיצָא חוּץ לְקַלְעִים —
נִכְנָס וּשׁוֹבְרוֹ בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
נִטְמָא חוּץ לְקַלְעִים —
נִנְקָבוֹ, וְנִכְנָס וּשׁוֹבְרוֹ בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
ו. כְּלֵי נִחֲשֵׁת שִׁיצָא חוּץ לְקַלְעִים —
נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וּשׁוֹטְפוֹ בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
נִטְמָא חוּץ לְקַלְעִים —
פּוֹחֲתוֹ, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וּשׁוֹטְפוֹ בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ.
ז. אֶחָד שִׁבְשֵׁל בּוֹ וְאֶחָד שֶׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתַח,
אֶחָד קְדָשִׁי קְדָשִׁים וְאֶחָד קְדָשִׁים קְלָיִם —
טֵעוֹנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
קְדָשִׁים קְלָיִם אֵינָן טֵעוֹנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה.
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר:
אִם בִּשַׁל בּוֹ מִתְחַלֵּת הֶרְגֵּל —
יִבְשַׁל בּוֹ אֶת כָּל הֶרְגֵּל.
וְחֻקִּים אוֹמְרִים: עַד זְמַן אֲכִילָה.

רבינו עובדיה מברטנורא

ז' ואחד שעררה לתוכו רותח. מדכתיב (ויקרא ד') וכלי חרס אשר תבושל בו ישר, דסמך ישר אצל בו, ולא כתיב ואם בכלי חרש תבושל ישר, למדרש, אם נבלע בו מכל מקום ישר: קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה. מודה ר' שמעון דבעו הגעלה ברותחין, שהרי הטעם הבלוע נעשה נותר ופולטו לאחר זמן בהיתר אם לא יגעילנו, ומתורת מריקה ושטיפה הוא דממעט ר' שמעון לקדשים קלים, דמריקה ושטיפה דקדשי קדשים צריך שיהיה במים ולא בין ולא במזוג, ואם בשל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי, וצריכים מריקה בחמין ושטיפה בצונן. ואילו קדשים קלים לר' שמעון מגעילין אפילו בין ואפילו במזוג ורותחים, דלא קפדינא אלא להגעיל איסור הנבלע, ואין צריך להגעיל אלא מקום הבשול בלבד, ואחר ההגעלה אין צריך שטיפה בצונן, דכל הנך גזירת הכתוב נינהו בחטאת ובקדשי קדשים, ולא בקדשים קלים. ואין הלכה כר' שמעון. דדוקא תרומה ממעטין מכל הני דאמרן דכתיב יאכל אותה, ותינא, אותה פרט לתרומה שאין לה תורת מריקה ושטיפה כקדשים. אבל קדשים קלים שוין הן לקדשי קדשים לכל תורת מריקה ושטיפה. ובפירוש מריקה ושטיפה נחלקו תנאים בברייתא, יש שאומר מריקה הגעלה בחמין ושטיפה בצונן. ויש מי שאומר מריקה ושטיפה שתייהן בצונן לבתר הגעלה, כדתנן לקמן בסמוך, אלא שמריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס, שזה מבחוץ וזה מבפנים, כלומר שטיפה מבחוץ ומריקה מבפנים. והלכה כדברי האומר מריקה בחמין ושטיפה בצונן: יבשל בו את כל הרגל. בלא מריקה ושטיפה, ולבסוף ימרוק וישטוף. לפי שכל יום נעשה גיעול לחבירו, דמתוך שלמים מרובים ברגל אין בלוע שלהן נעשה נותר, שהרי זמן שלמים לשני ימים, וכי מבשל ביה שלמים האידנא והדר מבשל ביה שלמים למחר משלמים שנשחטו ביום המחרת, פולט מה שבלע אתמול ובלוע מן האחרונות, נמצא שאינו בא לידי נותר: וחכמים אומרים עד זמן אכילה, שלא יאכל בין סוף הבשול לתחלת מריקה ושטיפה אלא זמן אכילה בלבד ולא יותר מזה, דכתיב ומורק ושוטף, וכתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה, ולמה סמך הכתוב, לומר לך שממתין

הואה בכלי זה ואח"כ ערבן, דלא קדשי ואין טעון כבוס: עד שלא הופשט אין טעון כבוס. דכתיב על הבגד, מה בגד הראוי לקבל טומאה, דאין לך בגד קטן ששמו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חשב עליו לכלי כמות שהוא, אף כל הראוי לקבל טומאה, ועד שלא הופשט אינו ראוי לקבל טומאה, ומשהופשט הוא ראוי לקבל טומאה אם חשב עליו לעשות אותו מכסה למרכבה או לכסות בו את המטה ואינו צריך קיצוע: אף משהופשט. כל זמן שלא נתקן להיות כלי: אין טעון כבוס, דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: אלא מקום הדם, ולא כל הבגד: וראוי לקבל טומאה, ואע"פ שמחוסר מחשבה, ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה, וסתמא כר' יהודה, וכן הלכה: וראוי לכבוס. למעוטי כלי עץ. דאע"ג דמקבל טומאה הוא אינו ראוי לכבוס, דבר גרידה הוא ולא בר כבוס:

ד' במקום קדוש. בעזרה: ושבירת כלי חרס במקום קדוש. דבתר דכתיב תכבס במקום קדוש, כתיב וכלי חרס אשר תבושל בו ישר, אתקש שבירת כלי חרס לכבוס, מה כבוס במקום קדוש אף שבירת כלי חרס במקום קדוש: זה חומר, אכבוס קאי:

ה' בגד, שנתן עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים: נטמא חוץ לקלעים. לאחר שיצא, ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה: קורעו, ברובו. וטהור מטומאה: ונכנס ומכבסו במקום קדוש. ואע"ג דבגד שנשטמא וקרעו ברובו עדיין הוא בטומאתו מדרבנן עד שלא ישאר בחבורו כדי רוחב סודר, הכא שרי להכניסו לעזרה כדי לקיים בו מצות כבוס, כיון דמדאורייתא כשנקרע רובו טהור: נוקבו, לטהרו מטומאתו. ודוקא נקב כשיעור שורש קטן, דבזה טהר מטומאתו ועדיין כלי הוא ומקיים בו מצות שבירה במקדש, אבל אם ניקב נקב גדול, דיצא מתורת כלי, שוב אינו נכנס, ושוברו, דרמנא אמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישר, בשעת שבירה יהיה כלי, והא בשעת שבירה לא היה כלי:

ו' פוחתו, דכלי מתכות אינו טהור מטומאתו בנקב כל שהוא אלא בנקב גדול, ומיהו אחר שפחתו, מקיש עליו בקורנס ומחברו כדי שיחזור שם כלי עליו, דבשעת מריקה צריך שיהיה כלי:

מריקה ושטיפה :
מריקה — כמריקת הפוס,
ושטיפה — כשטיפת הפוס;
מריקה — בחמין,
ושטיפה — בצונג.
והשפוד והאספלה מגעילן בחמין.

ח. בשל בו קדשים וחלין,
או קדשי קדשים וקדשים קלים :
אם יש בהן בנותן טעם —
הרי הקלים נאכלין בחמורין,
ואינן טעונין מריקה ושטיפה,
ואינם פוסלין במגע.

רקיק שנגע ברקיק, וחתיכה בחתיכה —
לא כל הרקיק ולא כל החתיכה אסורין :
אינו אסור אלא מקום שפלע.

פרק שנים עשר

קדשים ד בחודש

א. טבול יום ומחוסר כפורים —
אינן חולקים בקדשים לאכול לערב.
אונן — נוגע,
ואינו מקריב,
ואינו חולק לאכול לערב.

בעלי מומין,

בין בעלי מומין קבועין, בין בעלי מומין עוברין —
חולקין ואוכלין,
אבל לא מקריבין.

וכל שאינו ראוי לעבודה —
אינו חולק בבשר.

וכל שאין לו בבשר —
אין לו בעורות.

אפלו טמא בשעת זריקת דמים,
וטהור בשעת הקטר חלבים —
אינו חולק בבשר,

שנאמר (ויקרא ז, לג) :

"המקריב את-דם השלמים ואת-הזולב מבני אהרן,
לו תהיה עוֹק הימין למנח."

ב. כל שלא זכה המזבח בבשרה —

לא זכו הפהנים בעורה, שנאמר (שם שם, ח) :

"עֹלַת אִישׁ"

עולה שעלתה לאיש.

עולה שנשחטה שלא לשמה,

אף על פי שלא עלתה לבעלים —
עורה לפהנים.

אחד עולת האיש ואחד עולת האשה —
עורותיהן לפהנים.

רבינו עובדיה מברטנורא

קרא לחלוקה בלשון אכילה, שמע מינה דכהן הראוי לאכילה חולק, שאין
ראוי לאכילה אינו חולק, הלכך בעלי מומין חולקין, שאע"פ שאין ראויין
לחטוי, ראויין הן לאכילה, כדכתיב (שם כ"א) ומן הקדשים יאכל : אונן נוגע.
והוא שטבל ולא הסיח דעתו מן הטבילה כל זמן שהוא אונן, שאם הסיח
דעתו נוגע, אפילו לאחר שטבל פסל : וכל שאינו ראוי לעבודה אינו
חולק בבשר. חוץ מבעלי מומין שאע"פ שאינן ראויין לעבודה חולקים
בבשר, דרבינו קרא בהדיא, דכתיב (שם) לחם אלהיו מקדשי הקדשים וגו',
וכתיב (שם ד') כל זכר בבני אהרן יאכלנה, לדבות בעלי מומין למחלוקת, דאי
לאכילה הרי כבר אמור ומן הקדשים יאכל : וטהור בשעת הקטר חלבים.
שהוא כל הלילה, כגון שטבל וטהר בהערב שמש : אינו חולק, שאין הכהן
חולק בקדשים עד שיהא טהור משעת זריקת דמים עד שעת הקטר חלבים,
ואם נטמא בין כך ובין כך אינו חולק :

ב כל שלא זכה המזבח בבשרה, כגון שאירע בה פסול קודם זריקה, דלא
היתה לה שעת היתר למזבח : עורה לכהנים, הואיל וזכה המזבח בבשרה
שהרי כשרה היא : ואחד עולת אשה, דכתיב והכהן המקריב את עולת
איש, אין לי אלא עולת איש, עולת נשים ועבדים מנין, ת"ל עור העולה,
ריבה, אם כן למה נאמר עולת איש, פרט למתפס עולתו לבדק הבית שהעור
קדוש :

זמן אכילה בלבד והדר עביד ליה מריקה ושטיפה בו ביום מיד, והלכה
כחכמים : האספלה, גראדיל"א בלע"ז, והיא עשויה כעין שבכה וצולין עליו
צלי : מגעילן, בחמין :

ח הרי הקלים נאכלין בחמורים ואינן טעונין מריקה, מתניתין חסורי
מחסרא והכי קתני, אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלים נאכלים בחמורים
לפנים מן הקלים ליום ולילה וטעונים מריקה ושטיפה ופוסלים במגע. אין
בהן בנותן טעם אין הקלים נאכלים בחמורים ואין בהן מריקה ושטיפה ואין
פוסלים במגע. ומתניתין ר' שמעון היא דאמר קדשים קלים אין טעונין מריקה
ושטיפה, הלכך כשלא נתנו טעם קדשי קדשים בקדשים קלים אין טעונים
מריקה ושטיפה : רקיק, פסול, שנגע ברקיק כשר, ובלע הכשר מן הפסול :

יב א טבול יום, שטבל ועלה ולא העריב שמשו : ומחוסר כפורים,
כגון זב ומצורע ויולדת שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן : אינן
חולקים בקדשים, הואיל ואין ראויין לאכילה אין חולקים לאכול לערב
כשיטהרו, דכתיב (ויקרא ז') הכהן המחטא אותה יאכלנה, כהן הראוי לחטוי
חולק, שאינו ראוי לחטוי אינו חולק, ואי אפשר לומר כהן שאינו ראוי לחטוי
בשעת הקרבה אינו אוכל, דהא איכא קטן דאינו ראוי לחטוי ואוכל, אלא
על כרחך יאכלנה דאמר קרא יחלוק בה כדי לאכול ממנה קאמר, ומדאפקה

ה. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים:
בזמן שהם נשרפין כמצותן —
נשרפין בבית הדשן, ומטמאין בגדים;
ואם אינן נשרפין כמצותן —
נשרפין בבית הבירה, ואינן מטמאין בגדים.

ו. היו סובלין אותן במוטות.
יצאו הראשונים חוץ לחומת העזרה,
והאחרונים לא יצאו —
הראשונים מטמאין בגדים,
והאחרונים אינן מטמאין בגדים עד שיצאו.
יצאו אלו ואלו —
אלו ואלו מטמאין בגדים.
רבי שמעון אומר:
אלו ואלו אינן מטמאין בגדים,
עד שיצאת האור ברבן.

נפתך הפשור —
אין השורף מטמא בגדים.

פרק שלשה עשר

א. השוחט והמעלה בחוץ —
חייב על השחיטה וחייב על העליה.

ג. עורות קדשים קלים לבעלים,
ועורות קדשי קדשים לפהנים;

קל וחמר!
מה אם עולה שלא זכו בכשרה —
זכו בעורה,

קדשי קדשים שזכו בכשרן —
אינו דין שיזכו בעורן?
אין "מזבח יוכיח",
שאין לו עור מפל מקום.

ד. כל הקדשים שארע בהם פסול קדם להפשטן —
אין עורותיהם לפהנים;
לאחר הפשטן —
עורותיהם לפהנים.

אמר רבי חנינא סגן הפהנים:
מימי לא ראיתי עור יוצא לבית השרפה.

אמר רבי עקיבא:
מדבריו למדנו,
שהמפשט את הבכור ונמצא טרפה,
שיאותו הפהנים בעורו.

וחכמים אומרים:

אין "לא ראינו" ראיה,
אלא יוצא לבית השרפה.

רבינו עובדיה מברטנורא

דכתיב בהו אל מחוץ למחנה, כלומר חוץ לשלש מחנות: מטמאין בגדים.
לעסוקים בהם. כדכתיב (ויקרא ט"ו) והשורף אותם יכבס בגדיו, וכל מקום
שנאמר יכבס בגדיו, לא בלבד הבגדים שהוא לבוש טעונין כבוס, אלא
כל בגד שהוא נוגע בו בעורו מחובר לטמא, נטמא וטעונין כבוס: שלא
כמצותן. כגון שנפסלו וטעונין שריפה כשאר פסולי המוקדשים: בבית
הבירה, פעמים בעזרה ופעמים בהר הבית. כיצד, אירע בהן פסול קודם
יציאתן מן העזרה בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, נשרפין בבית הדשן
הגדול שבעזרה. אירע בהן פסול אחר יציאתן מן העזרה, נשרפין בבית
הדשן שבהר הבית, והוא בית המקדש:

ו. היו סובלין אותן. את הנשרפים כמצותן, היו נושאים אותן במוטות
להוציאן לבית שריפתן: הראשונים, בני אדם הנושאים במוט. אותן
שבראש האחד יוצאים ראשונים, והאחרונים שבראש השני לא יצאו: ניתך
הבשר. נגמרה שריפתן אין המסייע שוב בהן מטמא בגדים. אבל מקמי הכי
כל המסייעין בשעת שריפה מטמאים בגדים, דכתיב והשורף אותם יכבס
בגדיו, בשעת שריפה. יכול המסייע לאחר שנעשו אפר מטמא בגדים, תלמוד
לומר אותם, אותם מטמא בגדים, נעשו אפר אינו מטמא בגדים. ופרים
הנשרפים ושעירים הנשרפים עצמן אין מטמאין אדם ובגדים שנוגעים בהם,
אלא המתעסק בשריפתן טמא מגזירת הכתוב. לדברי רבנן משיצאו הסובלים
במוטות, ולדברי ר"ש משיצאת האור ברובן. ואין הלכה כר"ש:

יג. א. השוחט. קדשים בחוץ והעלן בחוץ. בהעלם אחד. חייב על
השחיטה וחייב על ההעלאה, שהן שני גופי עבירה, דתרויהו כתיבי אשר

ג. עורות קדשים קלים לבעלים, דכתיב עור העולה וגו', מה עולה קדשי
קדשים אף כל קדשי קדשים: עורות קדשי קדשים, חטאות ואשמות
לכהנים כדמפרש טעמא ואיל: אין המזבח מוכיח, כלומר, אין לך לומר
מזבח יוכיח שזכה בבשר העולה ולא זכה בעור, ואף אתה אל תתמה בקדשי
קדשים שאע"פ שזכו כהנים בבשרן לא יזכו בעורן. אין זו הוכחה, שאין
למזבח עור בכל מקום. אבל בכהנים מצינו שזכו בעור העולה, וקל וחומר
שיזכו בעורות קדשי קדשים:

ד. אין עורותיהן לכהנים, אלא נשרפים עם עורן: לא ראיתי עור יוצא
לבית השריפה. לאחר שהופשט אם נמצאת טריפה, אע"פ שפסול זה
היה בו קודם הפשט, הואיל ולא ניכר עד לאחר הפשט: שהמפשט את
הבכור ונמצא טריפה, הא קממשע לך ר' עקיבא דאפילו בכור בעל מום
הנשחט במדינה על מומו, ולא התירו הכתוב אלא באכילה כדכתיב בשעריך
תאכלנו, אבל אם מת, עורו אסור וטעונין קבורה, ואשמועינן ר' עקיבא דהיכא
דלא הוכר טריפתו עד לאחר הפשט, שרייה שחיטתו והפשטו לעורו,
כאילו נזרק דמו במקדש: יאותו הכהנים בעורו. ואינו נשרף: אין לא
ראיתי ראיה, שמא לא אירע בימיו שימצא טריפה לאחר הפשט, ואם אירע
ושרפהו הוא לא ראה: אלא יצא לבית השריפה, הואיל וקודם הפשט
בא. והלכה כר' עקיבא בבכור בעל מום כשהתירו מומחה. אבל לא התירו
מומחה, לא. והלכה כחכמים בבכור תמים, דבשר בקבורה והעור בשריפה:
ה. פרים הנשרפין. פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, ופר של יום
הכיפורים: ושעירים הנשרפים, שעיר יום הכיפורים ושעירי עבודה זרה:
נשרפין בבית הדשן, חוץ לשלש מחנות, ובבית עולמים, חוץ לירושלים.

רבי יוסי הגלילי אומר:
שחט בפנים והעלה בחוץ — חֵיב.
שחט בחוץ והעלה בחוץ — פטור,
שלא העלה בחוץ אלא דבר פסול.
אמרו לו:
אף השוחט בפנים ומעלה בחוץ,
כיון שהוציאו פסלו.

ב. טמא שאכל,
בין קדש טמא ובין קדש טהור — חֵיב.
רבי יוסי הגלילי אומר:
טמא שאכל טהור — חֵיב,
וטמא שאכל טמא — פטור,
שלא אכל אלא דבר טמא.
אמרו לו:
אף טמא שאכל טהור,
כיון שנגע בו, טמאהו.
וטהור שאכל טמא — פטור,
שאינו חֵיב אלא על טמאת הגוף.

ג. חמר בשחיטה מבצליה, ובצליה מבשחיטה.
חמר בשחיטה:
שהשוחט להדיוט — חֵיב,
והמעלה להדיוט — פטור.

חמר בצליה:
שנים שאחזו בספיין ושחטו — פטורים,
אחזו באבר והעלוהו — חֵיבין.
העלה, וחזר והעלה, וחזר והעלה —
חֵיב על כל עליה ועליה;
דברי רבי שמעון.
רבי יוסי אומר:
אינו חֵיב אלא אחת;

ואינו חֵיב עד שיעלה לראש המזבח.
רבי שמעון אומר:
אפלו העלה על הסלע, או על האבן — חֵיב.

ד. אחד קדשים פשרין,
ואחד קדשים פסולין שהיה פסולין בקדש,
והקריבן בחוץ —
חֵיב.
המעלה כזית מן העולה ומן האמורין בחוץ —
חֵיב.

הקמץ, והלבונה, והקטרת,
ומנחת כהנים, ומנחת כהן המשיח, ומנחת נסכין,
שהקריב מאחד מהן כזית בחוץ —
חֵיב.
רבי אלעזר פוטר עד שיקריב את כלו.

רבינו עובדיה מברטנורא

ואתו לה', אינו חייב כשמעלהו בחוץ עד שיכניס בו לה'; ושחטו פטורים.
דכתיב (שם י"ז) דם יחשב לאיש ההוא, אחד ולא שנים; והעלוהו חייבין.
דכתיב (שם) איש איש וגו' אשר יעלה כו', שאין תלמוד לומר איש איש אלא
לרבות שנים שאחזו באבר והעלוהו, שהן חייבין: העלה, ונודע לו: וחזר
והעלה, מאותה בהמה עצמה, חייב על כל אחת ואחת: עד שיעלה לראש
המזבח. דכתיב (בראשית ח') ויבן נח מזבח לה', אלמא אפילו במת יחיד שהיא
בחוץ אינה העלאה בלא מזבח: אפילו העלה על הסלע. דכתיב (ויקרא י"ז)
וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד, ולא מזבח בבמת יחיד.
ובפרשת המעלה בחוץ כתיב, והלכה כרבי יוסי:

ד שהיה פסולין בקדש. כגון הלך והיוצא והנשחט חוץ לזמנו וחוץ
למקומו, הואיל ובפנים אם עלו לא ידרו, מתקבל בפנים קרינן ביה וחייבין
עליהן בחוץ. דכתיב (שם) לעשות אותו לה', כל הנעשה לה' חייבין עליו
בחוץ, וכל שאינו נעשה לה' אין חייבין עליו בחוץ: המעלה כזית מן
העולה ומאימורין. חצי זית מזה וחצי זית מזה: חייב. דכולה כלי:
הלבונה, של מנחת נדבה: והקטורת, של כל יום פרס שחרית ופרס בין
הערבים: ומנחת כהנים, שהיא כלי וראויה להעלאה כקומץ של מנחת
ישראל, אבל שיירי מנחת ישראל אינו חייב על העלאתן בחוץ: מנחת
כהן משיח, עשירית האיפה שהוא מביא בכל יום: כזית, דהיינו שיעור
הקטרה: עד שיקריב את כולו, דקסבר כל המתירין מפסלי בחסרון, וכל

ישחט ואשר יעלה: כיון שהוציאו פסלו, ואפילו הכי חייב, והוא הדין
לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ. ור' יוסי הגלילי אמר לך, מה לשוחט בפנים
ומעלה בחוץ שכן היתה לו שעת הכושר, תאמר לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ
שלא היתה לו שעת הכושר. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי:

ב הטמא שאכל כו', משום דפליגי ר' יוסי הגלילי ורבנן בתרוייהו ודמו
הנך תרתי פלוגתא אהרדי, תניניהו גבי הדדי: רבי יוסי הגלילי אומר וכו',
כשנטמא הגוף ואחר כך נטמא הבשר כולי עלמא לא פליגי דחייב כרת. כי
פליגי, שנטמא הבשר ואחר כך נטמא הגוף, רבנן אית להו איסור כולל,
דמתוך שחל עליו איסור טומאת הגוף לאסרו בבשר טהור שהיה מותר
בו מתחלה, חל נמי אף על הבשר טמא ואע"פ שהיה אסור ועומד, כדי
שיתחייב עליו אף משום טומאת הגוף. ור' יוסי הגלילי לית ליה איסור חל
על איסור באיסור כולל ואין איסור של טומאת הגוף חל על איסור של
טומאת בשר. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי: וטהור שאכל טמא פטור. מן
הכרת, וסופג את הארבעים משום (ויקרא ד') והבשר אשר יגע בכל טמא לא
יאכל: שאינו חייב אלא על טומאת הגוף. דכתיב (שם) וטומאתו עליו
ונכרתה, בטומאת הגוף הכתוב מדבר:

ג שהשוחט להדיוט כו'. השוחט קדשים בחוץ לאכילת הדיוט חייב:
המעלה בחוץ. לצורך הדיוט, פטור משום העלאת חוץ. דגבי שחיטה
כתיב דם יחשב לאיש, אפילו השוחט לאיש, וגבי העלאה כתיב לעשות

וכלם שהקריבן בפנים,
 ושיר בהן פזית, והקריבן בחוץ —
 חֵיב.
 וכלם שחסרו כל שהן, והקריבן בחוץ —
 פטור.
 ה. המקריב קדשים ואמורייהם בחוץ —
 חֵיב.
 מנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ —
 פטור.
 קמצה, וחזר קמצה לתוכה, והקריבה בחוץ —
 חֵיב.
 ו. הקמץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ —
 חֵיב.
 רבי אלעזר פוטר עד שיקריב את השני.
 אחד בפנים ואחד בחוץ —
 חֵיב.
 שני בזבי לבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ —
 חֵיב.
 רבי אלעזר פוטר עד שיקריב את השני.
 אחד בפנים ואחד בחוץ — חֵיב.

רבינו עובדיה מברטנורא

נמצוא ולא לעכב הילכך הזורקן בחור ודאי פטור. ואין הלכה כרבי נחמיה: **ז מלך בחוץ.** נבלה היא, שאין מליקה אלא בפנים, לכך פטור על העלאתו בחוץ. וא"ת והלא כל הנעלים בחוץ נפסלו ביציאתן וכן השוחט בחוץ פסול הוא וחיביבן על העלאתו, ההם רחמנא רביה אבל לענין שאר פסולים מתקבלים בפנים בעינן: **שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב.** אף על העלאה. דכל שמתחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלן הוא או אחר, חייב: **נמצא דרך הכשרו בפנים.** בגמרא קאמר, תני דרך חיובו בפנים פטורו בחוץ, ודרך חיובו בחוץ פטורו בפנים. כגון שחט העוף בפנים והעלה בחוץ חייב. מלך בחוץ בחוץ חייב. מלך בחוץ והעלה בחוץ חייב. במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשית העבודה הראשונה בפנים. כגון במליקת פנים פטור על העלאתו אם נעשית המליקה בחוץ. ודרך שמתחייב על העלאה אם נעשית עבודה הראשונה בחוץ כגון בשחיטה, פטורו בפנים, אם נשחט בפנים והעלה בחוץ: **רבי שמעון אומר כ"ו.** במלתיה דתנא קמא חסורי מחסרה והכי קתני, וכן השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור, דאינה מתקבלת בפנים, דכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם, ולא בלילה, ונמצא הזבח פסול ולפיכך אינו חייב על העלאתו. אבל אם שחט בלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב, מפני שהשחיטה בחוץ בלילה כשרה היא לפיכך חייב שתים על השחיטה ועל ההעלאה. ופליג רבי שמעון בהא ואמר, **כל שחיביבין עלי בחוץ חייביבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ.** כלומר, כשם שהשוחט בחוץ בלילה והעלה בחוץ חייב, כך אם שחט בפנים בלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלאה. חזן מהשוחט עוף בפנים והעלהו בחוץ שהוא פטור א"פ שאם

זמן שלא קרבו כולן לא הוא הקטרה לצאת בעלים ידי חובתן. ולרובן הני נמי הוי הקטרתן בכזית, היכא דכולו קיים ולא חסרו קודם הקטרה: ושייך מהן וכו' חייב. שהרי בזה נגמרה הקטרה: וכולן שחסרו כל שהן. קודם הקטרה על ידי איבוד או שריפה, נפטלו בחסרונן, דכתב (ויקרא ב') והנותרת מן המנחה, פרט לשחסרה היא או שחסר קומצה קודם הקטרה:

ה המקריב קדשים ואימוריהן. שהקריב הבשר והאימורים מחוברים בו, חייב משום אימורים. ולא אמרינן הרי בשר חוצץ בין האימורים לאש ודכוותה בפנים לאו העלאה היא דרחמנא אמר (שם א') על העצים אשר על האש, והמעלן בחוץ נמי לא יחא חייב. לא אמרינן הכי לפי שמין במינו אינו חוצץ: מנחה שלא נקמצה, אינה ראויה לפנים. הלכך המקריבה בחוץ פטור: קמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב. שכיוצא בה בפנים: כשרה כרתנן בהקומץ (מנחות פרק ב' משנה ג' ע"ש), נתערב קומצה בשיירי לא יקטיר ואם הקטיר כשרה:

ו הקומץ והלבונה. של מנחת נרבה, שניהם מתירים את שייריה לאכילה הלכך רבי אלעזר פוטר דבעי הקטרת כל המחיר: אחד בפנים, תחלה ואח"כ השני בחוץ חייב. שזה גמר ובו הכל תלוי: שני בזיכי לבונה, מתירים לחם הפנים: מי החג, שנחמלאו לשם ניסוך המים בחג הסכות אם נסך אותן בחוץ חייב דסבר ניסוך המים בחג דאורייתא הוא הלכך מחייב עלה בחוץ ואין הלכה כר"א ככולה מתניתין ונסוך המים בחג לאו דאורייתא הוא אלא הלכה למשה מסיני: שירי הדם שהקריבין בחוץ חייב, בשיירי דמים הפנימים מיירי וסבר דשיירי הדם מעכבים בהם הילכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ. אבל בשיירי הדם של מזבח החיצון מודה ר' נחמיה שאינם אלא

פרק ארבעה עשר

- א.** פרת חטאת ששרפה חוץ מגתה, וכן שעיר המשתלח שהקריבו בחוץ – פטור, שנאמר (ויקרא יד, ד): "ואל-פתוזה אהל מועד לא הביאו" – כל שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד – אין חייבין עליו.
- ב.** הרובע, והנרבע, והמקצה, והנעבד, והאתנן, והמחיר, והכלאים, והטרפה, ויוצא דפן שהקריבן בחוץ – פטור, שנאמר (שם): "לפני מושכן ה'" – כל שאינו ראוי לפני מושכן ה' – אין חייבין עליו.
- בעלי מומין, בין בעלי מומין קבועים, בין בעלי מומין עוברים, שהקריבן בחוץ – פטור.
- רבי שמעון אומר: בעלי מומין קבועין – פטור, ובעלי מומין עוברים – עוברין בלא תעשה.
- תורים שלא הגיע זמנן, ובני יונה שעבר זמנן, שהקריבן בחוץ – פטור.
- רבי שמעון אומר: בני יונה שעבר זמנן – פטור, ותורים שלא הגיע זמנן – בלא תעשה.

- ח.** החטאת שקבל דמה בכוס אחד: נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים, בפנים וחזר ונתן בחוץ – חייב, שכלו ראוי לבא בפנים.
- קבל דמה בשני כוסות: נתן שניהם בפנים – פטור; שניהם בחוץ – חייב; אחד בפנים ואחד בחוץ – פטור; אחד בחוץ ואחד בפנים – חייב על החיצון, והפנימי מכפר.
- למה הדבר דומה? למפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחת תחתיה, ואחר כך נמצאת הראשונה, והרי שתיהן עומדות: שחט שתיהן בפנים – פטור; שחט שתיהן בחוץ – חייב; אחת בפנים ואחת בחוץ – פטור; אחת בחוץ ואחת בפנים – חייב על החיצונה, והפנימית מכפרת. כלשם שדמה פוטר את בשרה – כך הוא פוטר את בשר חבתה.

רבינו עובדיה מברטנורא

האחת, פטור את חברתה מן המעילה משום חטאת שנתכפרו בעליה, דקיימא לן החטאות המתות לא נהנין ולא מועלין:

יד א פרת חטאת, פרה אדומה, שנאמר בה חטאת היא: חוץ מגיתה, מערכה של עצים מסודרין כמין גת היו עושים לה במקום ששוחטים אותה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל, ואם שחטה חוץ למקום ההוא פסולה. אבל אינו חייב עליה משום שחט קדשים בחוץ, דרחמנא פטריה מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו, ומדקפיד קרא לענשו שלא הביאו, שמע מינה בעומד להביאו שם משתעי קרא: כל שאינו ראוי לבוא כר', שאינו עתיד להקריב:

ב בלא תעשה, הואיל וראויין לבא לאחר זמן אין בהם כרת אלא לאו גרידא דלא תעשה ככל אשר אנחנו עושים פה היום (דברים י"ב): תורים שלא הגיע זמנן, [כרתניא בחולין (כ"ב ע"ב) משיחיהבו כשרין ומקמי הכי פסולין] דתורים גדולים ולא קטנים בעינן: ובני יונה שעבר זמנן, דבני יונה קטנים ולא גדולים, ופסולים מתחלת הציהוב ואילך: בלא תעשה, הואיל וראויין לאחר

שחט והעלה בחוץ חייב, ואין הלכה כר' שמעון:

ח נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים חייב, מלתא דפשיטא היא, ומשום סיפא נקט לה, נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ שאינו נותן בחוץ אלא שירי הדם, חייב ומתניתין כרבי נחמיה דסבר שיריים מעכבים, ואינה הלכה: שניה בחוץ חייב, אחת, ואם היתה לו ידיעה בינתיים, חייב שנים: אחד בפנים, ואח"כ השני בחוץ, פטור, ואפילו לרבי נחמיה דסבר כוס אחד עושה את חבירו דחוי להיות נשפך לאמה, הלכך אפילו שיריים לא הוי: והפנימי מכפר, להכשיר הזבח, שהדם הנורק תחלה בחוץ לא עשה המשור כיוצא בו: שתיהן בחוץ חייב, על כל אחת ואחת, דבשעת שחיטה כל אחת היתה ראויה בפנים: אחת בפנים, והשניה אחר כן בחוץ, פטור, דהויא לה חטאת שנתכפרו בעליה, ולמיתה אולה ואינה מתקבלת בפנים: חייב על החיצונה, דהא חזיא לפנים דאיזה מהן שירצה יקריבה: כשם שדמה פוטר את בשרה, מן המעילה, [דזריקת דם מוציאה בשר קודש קדשים מן המעילה דיהבה בה] שעת היתר לכהנים: כך הוא פוטר את בשר חברתה, ואע"פ שפסולה [ואשחט שניהם בפנים קאין], ואשמועינן הכא דהיכא דמונחות שתיהן וקדם זורק את דם

היוצק, הבולל, הפותת,
המולח, המניף, המגיש,
המסדר את השלחן, והמטיב את הנרות,
והקומץ, והמקבל דמים בחוץ —
פטור.

אין חיבין עליו:
לא משום זרות, ולא משום טמאה,
ולא משום מחסר בגדים,
ולא משום רחוק ידים ורגלים.

ד. עד שלא הוקם המשכן —
היו הבמות מתרות, ועבודה בבכורות.

משהוקם המשכן —
נאסרו הבמות, ועבודה בכלהם.
קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים,
קדשים קלים —
בכל מחנה ישראל.

ה. באו לגלגל —
התרו הבמות;
קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים,
קדשים קלים —
בכל מקום.

אותו ואת בנו ומחסר זמן —
פטור.

רבי שמעון אומר:
הרי זה בלא תעשה;
שהיה רבי שמעון אומר:
כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן —
הרי זה בלא תעשה, ואין בו פרת.
וחכמים אומרים:
כל שאין בו פרת —
אין בו בלא תעשה.

ג. מחסר זמן —
בין בגופו, בין בבצעו.
איזה הוא מחסר זמן בבצעו?
הזב, והזבה, ויולדת, ומצרע,
שהקריבו חטאתם ואשםם בחוץ —
פטורין;
עולותיהן ושלמיהן בחוץ —
חיבין.

המעלה מבשר חטאת, מבשר אשם,
מבשר קדשי קדשים, מבשר קדשים קלים,
ומותר העמר, ושתי הלחם,
ולחם הפנים, ושירי מנחות,

רבינו עובדיה מברטנורא

היוצק, השמן על המנחה: הבולל, הפותת, הבולל המנחה בשמן. ופותתת פחים: המניף, המגיש, שמניף את המנחה שטעונה תנופה, ומגישה בחוץ. המנחה שהיא טעונה הגשה בפנים בקרן דרומית מערבית כדכתיב (שם ב') והגישה אל המזבח: המסדר. לחם הפנים על השלחן: פטור. דאמר קרא אשר יעלה עולה או זבח, מה העלאה שהוא גמר עבודה, אף כל שהוא גמר עבודה, יצאו אלו שאין אחד מהן גמר עבודה: אין חייבין עליו משום זרות, אם עשה זר אחת מכל העבודות הללו, כגון שבלל או פתח וכו'. וכן טמא, או מחוסר בגדים, או מי שאינו רחוק ידים ורגלים, אינו חייב מיתה אע"פ שנפסל אותו דבר שעבד בו:

ד. והעבודה בבכורות, דכתיב (שמות כ"ד) וישלח את נערי בני ישראל, אלו הבכורות שהעבודה בהם: משהוקם המשכן נאסרו הבמות. דכתיב (ויקרא י"ח) ואל פתח אוהל מועד לא הביאו, מכלל דבאוהל מועד תלי אסורא. ודוקא לישראל נאסרו הבמות, אבל נכרים מותרים להקריב לשמים בכל מקום, ואפילו בזמן הזה. ואסור לישראל להיות שלוחם להקריב ולא לסייעם. אבל להורות להם סדר הקרבה שרי:

ה. באו לגלגל, ולא היה שם בית אלא יריעות המשכן של מדבר: הותרו הבמות. דרשמנא אמר אשר ישחט במחנה וכו', ואל פתח אוהל מועד לא הביאו, פרט לגלגל שלא היה שם מחנה, שכבר בטלו המחנות והתחילו להיות נפוצים בכל הארץ. ומהאי טעמא נמי קדשים קלים נאכלין בכל מקום, שהרי לא היה שם מחנה כמו שהיה במדבר:

זמן יש בהן לא תעשה לשוחטן בחוץ: אותו ואת בנו, ששחט אחד מהן ובא להקריב השני בו ביום ואסור משום אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כ"ב): ומחסר זמן, בין שהיה מחוסר זמן בגופו שלא היה שבעת ימים תחת אמו, בין שהבעלים מחוסרים זמן כדמפרש לקמן. וצריכא לאשמועינן פלוגתא דר' שמעון ורבנן בכולהו, דאי אשמועינן בבעלי מומין, בהא קאמרי רבנן משום דמאיסי, אבל תורים ובני יונה דלא מאיסי, אימא מודו ליה לר' שמעון. ואי אשמועינן תורים ובני יונה, משום דלא חזו ואידחו, אבל בעלי מומין דחזו ואידחו אימא מודה להו ר' שמעון לרבנן. ואי תנא הני תרות, משום דפסולא דגופא, אבל אותו ואת בנו דפסולא מעלמא אתי להו אימא מודו ליה רבנן לר' שמעון, צריכא. ואין הלכה כר' שמעון:

ג. הזב והזבה, שהקריבו בחוץ, בתוך ימי ספרן: והיולדת, שהקריבה בתוך מלאת: ואשמן, בגמרא פריך, זב וזבה ויולדת בני אשם נינהו, ומשני, תני מצורע בהדיהו, שהמצורע מביא אשם: פטורין. שאין מתקבלין לא לחובה ולא לנדבה: עולותיהן ושלמיהן. בגמרא פריך, הני בני שלמים נינהו, ומשני, תני נזיר בהדיהו, שנזיר מביא שלמים: בחוץ חייבין. שהן מתקבלות בפנים נדבה לשמן לאחר שהקריבו חטאתם והמצורע את אשמו: מבשר חטאת מבשר אשם כו'. דכל הני נאכלים לכהנים ואינן קרבים לגבי מזבח, ורחמנא אמר (ויקרא י"ז) אשר יעלה עולה או זבח, מה עולה שהיא קרבה על גבי מזבח, אף כל שהוא קרב על גבי מזבח: מבשר קדשי קדשים, כבשי עצרת שהם שלמי צבור ויש להם תורת קדשי קדשים:

ט. כל הקדשים שהקדישן בשעת אסור במות, והקריבן בשעת אסור במות בחוץ — הרי אלו בעשה ולא תעשה, וחיבין עליהן כרת.

הקדישן בשעת היתר במות, והקריבן בשעת אסור במות — הרי אלו בעשה ולא תעשה, ואין חיבין עליהן כרת.

הקדישן בשעת אסור במות, והקריבן בשעת היתר במות — הרי אלו בעשה, ואין בהם בלא תעשה.

י. אלו קדשים קרבים במשכן: קדשים שהקדשו למשכן; קרבנות הצביר קרבים במשכן, וקרבנות היחיד בבמה.

קרבנות היחיד שהקדשו למשכן — יקרבו במשכן; ואם הקריבן בבמה — פטור.

ו. באו לשילה — נאסרו הבמות; לא היה שם תקרה, אלא בית של אבנים מלמטון, ויריעות מלמעלן,

והיא היתה "מנוזה" (דברים יב, ט). קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים, קדשים קלים ומעשר שני — בכל הרוואה.

ז. באו לנוב ולגבעון — הותרו הבמות; קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים, קדשים קלים — בכל ערי ישראל.

ח. באו לירושלים — נאסרו הבמות, ולא היה להם עוד היתר, והיא היתה "גזלה" (שם). קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים, קדשים קלים ומעשר שני — לפני מן החומה.

רבינו עובדיה מברטנורא

קלים טעונים הבאת מקום אף מעשר שני טעון הבאת מקום, בזמן שקדשים קלים בכל ערי ישראל אף מעשר שני בכל ערי ישראל:

ח והיא היתה נחלה, האמורה בתורה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, דמשמע משתבוא אל הנחלה יאסרו הבמות:

ט הרי אלו בעשה, דשמה תביאו את עולותיכם, דמשמע אבל לא בבמה, ולא הבא מכלל עשה עשה, אי נמי, עשה והביאום לה, ולא תעשה דהשמר לך פן תעלה עולותיך, וכל מקום שנאמר השמר פן ואל, אינו אלא לא תעשה: ואין חיבין עליהם כרת, כיון שהקדישם בשעת היתר הבמות, שאין המקריב בחוץ חייב כרת אלא על קרבן שאם הקריבו בחוץ בשעת הקדשו היה חייב, דומיא דמדבר, דבכרת דשחוט חוץ כתיב (ויקרא י"ז) חוקת עולם תהיה זאת להם, זאת להם ואין אחרת להם: הקדישן בשעת איסור הבמות. מההיא שעתא קרינן בהו והביאום לה, וכיון שהמתין עד שלא יכול לקיימו נתבטל העשה על ידו, אבל לאו וזאת ליכא, דאזהרה ועונש בשעת הקרבה כתיב, והרי הותרו הבמות:

י ואלו קדשים קרבים במשכן, כגון בזמן הגלגל נוב וגבעון שהיה שם משכן והיו הבמות מותרות, אלו קדשים צריכין להקריבן במשכן ולא בבמה: קדשים, שסתמן הוקדשו למשכן, ומאי ניהו קרבנות צבור: קרבנות יחיד, סתמן לבמה: קרבנות יחיד שהוקדשו למשכן, שפירש בשעת הקדשן על מנת להקריבן למשכן: ואם הקריבן בבמה פטור, מאזהרה ומעונש,

ו באו לשילה נאסרו הבמות, דכתיב (דברים י"ב) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה, מכלל דכשיבואו אל המנוחה, הבמות אסורות, ומנוחה זו שילה שהיתה שם מנוחה שלא היו נוסעים ממקום למקום כמו במדבר: בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה, דכתיב (שמואל א' א') ותביאהו בית ה' שילה, אלמא בית היה, וכתיב (תהלים ע"ח) ויטוש משכן שילה, אלמא של יריעות היה, מלמד שלא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה: ומעשר שני בכל הרוואה, ולעיל לא תני מעשר שני, לפי שכל י"ד שנה שהיו בגלגל לא נתחייבו במעשרות עד שכבשו וחלקו, ובכל הרוואה היינו בכל מקום שרואין משם שילה, דאמר קרא (דברים י"ב) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, בכל מקום אשר תראה אי אתה מעלה, אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה:

ז באו לנוב ולגבעון, כשחרבה שילה לסוף שלש מאות ושבעים חסר אחת שהיה המשכן שם, ונלקח הארון בימי עלי, באו לנוב, וחרבה נוב בימי שאול ובאו לגבעון, וכל ימי נוב וגבעון היו חמישים ושבע שנה, וכל זמן זה היו הבמות מותרות, דרחמנא אמר באיסור הבמות כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, מנוחה זו שילה, נחלה זו ירושלים, ולא חלקן הכתוב אלא כדי ליתן היתר לבמות בין זו לזו: קדשים קלים בכל ערי ישראל, והוא הדין למעשר שני, שהרי הקישן הכתוב, דכתיב (שם) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו', וכל נדריך אשר תדור, בזמן שקדשים

וְכַהֲנָן, וּבְגָדֵי שָׂרֵת, וְכָלִי שָׂרֵת,
וְרִיחַ נִיחּוֹחַ, וּמִחְצָה בְּדָמִים, וְרַחוּץ יָדַיִם וְרַגְלָיִם.

אֲבָל הַזֶּמֶן, וְהַנוֹתֵר, וְהַטָּמֵא —
שׁוּיִן בָּזָה וּבָזָה.

סליק מסכת זבחים

מָה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צָבוּר ?
סְמִיכָה, וְשְׁחִיטָה צָפוֹן, וּמִתֵּן סָבִיב;

וְתַנּוּפָה, וְהַגָּשָׁה;
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:
אֵין מִנְחָה בַּבָּמָה.

רבינו עובדיה מברטנורא

דבבגדי שרת כתיב (שפ"ד) ילבשם הכהן: וכלי שרת. דבכלי שרת כתיב (שמות כ"ח) לשרת בקדש, ולא בבמה: וריח ניחוח. אברים שצלאן והעלן, אין בהן משום ריח ניחוח. ודוקא במזבח דכתיב ריח ניחוח לה', אבל בבמה אפילו צלאן והעלן אין בכך כלום: ומחיצת דמים. חוט הסיקרא להבדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים. ואין חוט הסיקרא בבמה דכתיב (שם כ"ח) והיתה הרשת עד חצי המזבח, ולא בבמה: רחויץ ידים ורגלים. דכתיב (שם ל') בבואם אל אהל מועד ירחצו מים, ולא בבמה: הזמן. אם חשב על הקרבן לאכלו חוץ לזמנו: והטמא. אע"פ שזר כשר להקריב בבמה, אין טמא מקריב בבמה:

שהרי הותרו הבמות. ומיהו אסור לשנות, דכתיב (דברים כ"ג) מוצא שפתיך תשמור ועשית: במות צבור. גלגל ונוב וגבעון: סמיכה. דכתיב לפני ה' וסמך, שאין סמיכה בבמה: שחיטת צפון. דכתיב (ויקרא א') צפונה לפני ה', ואין צפון בבמה: ומתן סביב. שתי מתנות שהן ארבע. דכתיב בהו (שמות כ"ט) את הדם על המזבח סביב, ולא בבמה: תנופה. דכתיב תנופה לפני ה', ואין תנופה בבמה: והגשה. דכתיב (ויקרא ב') והגשה אל המזבח, ואין הגשה בבמה: אין מנחה בבמה. דזבחים אמר קרא בבמה, ולא מנחות: כיהון. דכתיב (שם י"ד) וזרק הכהן את הדם על המזבח, מזבח צריך כהן ואין במה צריכה כהן: ובגדי שרת. דכיון דאין צריך כהן אין כאן מקום לבגדי שרת,